

YIL: 2019
SAYI: 1

SUŞEHRİ REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ YAYINIDIR.

- > Rehberlik ve Araştırma Merkezi Hizmetleri Tanıtımı
- > Okullarda Çocuklara Engelliliği Nasıl Anlatabiliriz
- > Mahremiyet Eğitimi Nasıl Olmalı
- > Sıra dışı Bir Ressam:
Eşref ARMAĞAN

İçindekiler

03 Rehberlik Ve Araştırma Merkezi
Hizmetleri Tanıtımı

11 Sıradışı Bir Ressam:
Eşref ARMAĞAN

14 Gecikmiş Konuşma

21 Mahremiyet Eğitiminde Ailelerin
Doğru Bildiği Yanlışlar

26 Okullarda Engelliliği Nasıl
Anlatabiliriz?

Kıymetli Okurlar...

Kurumumuz Suşehri Rehberlik ve Araştırma Merkezi olarak ilk e-dergimiz “SuRAM”ı sizlere sunmanın heyecanını ve sevincini yaşıyoruz.

Kurumumuz 2006 yılında açılarak hizmet vermeye başlamıştır. Hizmet bölgemizde Suşehri, Koyulhisar, Akıncılar ve Gölova ilçeleri yer almaktadır. Kurumumuzda Özel Eğitim Bölümünde 4, Rehberlik Hizmetleri bölümünde 4 olmak üzere 1 Müdür, 1 Müdür Yardımcısı ve 1 Yardımcı Hizmetli personel ile halkımıza en iyi hizmeti sunmak için tüm gayretimizle çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

E-dergimizi hem Rehberlik ve Araştırma Merkezi’ni tanıtan hem de Özel Eğitim Hizmetleri ve Rehberlik Hizmetleri ile ilgili bilinmeyenleri anlatmak üzere yoğun bir çalışma temposu ile hazırlanarak siz kıymetli okurlarımıza sunduk. Bunun yanı sıra ilk sayımızda her kesimden insanın dikkatini çeken ve ihtiyaçlara cevap veren konular belirledik. Kurum olarak bizler sadece kendi hizmet alanımızda değil, hayatın içinde olanla, eğitimin her alanında olarak ve her bir bireyi özel kılarak hayatlarına artı bir değer katmak istedik. E-dergimiz 3 ayda bir yayınlanacak olup birçok konu başlığında çalışmalarımız olacaktır. Bu süreçte e- dergilerimizle sizlerle beraber olacağız. İlk e-dergimizde emeği geçen tüm ekip arkadaşlarıma teşekkür ediyorum. Göstermiş oldukları üstün gayret ve çalışmalardan dolayı kutluyorum.

E-dergimizin ilk sayısının ve 2019-2020 eğitim- öğretim yılının herkese hayırlı olmasını diliyorum. Okuyarak, düşünerek ve kendimizi geliştirdiğimiz bir yıl olması temennisiyle...

Ramazan DEMİRSOY
Kurum Müdürü

REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ (RAM) HİZMETLERİ TANITIMI

Kısa adı “RAM” olan Rehberlik ve Araştırma Merkezleri, eğitim ve öğretim kurumlarının rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetinin etkin ve verimli bir şekilde yürütebilmesi için araştırmalar yapar.

Aynı zamanda özel eğitim gerektiren bireyler için eğitsel değerlendirme, tanılama ve yönlendirme hizmetleri de en önemli görevleri arasındadır. Normal eğitim-öğretim programlarına adaptasyon sorunu yaşayan bireylerin tespit edilip gerekli testlerin yapılmasına imkân sağlar ve bu testler sonucunda gerekli yönlendirmeleri yapar. Gelişim farklılığı olan eğitim çağındaki öğrenciler, gelişim farklılığının türüne ve derecesine göre tespit edilir ve bu bireylerin almaları gereken eğitimler, RAM'daki Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu tarafından belirlenir. Buldukları bölgelerde okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarının eğitim hizmetlerinden en üst düzeyde yararlanabilmeleri için uygun ortamları oluşturulur. Rehberlik Araştırma Merkezleri (RAM) ülkemizde her ilde ve illerin belirli ilçelerinde bulunmaktadır. Türkiye’de 81 ilin tamamında toplam 238 adet Rehberlik Araştırmaları Merkezi bulunmaktadır. Bu sebeple ihtiyaç duyan velilerimiz rahatlıkla RAM'lara ulaşabilirler. Rehberlik ve Araştırma Merkezleri İl Milli Eğitim Müdürlüklerine bağlı devlet kurumlarıdır ve RAM'ların vermiş olduğu tüm hizmetler ücretsizdir. Rehberlik ve Araştırma Merkezleri; toplumun bilinçlenmesi, yetersizlikten etkilenmiş bireylerin de eğitim ile topluma kazandırılması için önemli bir yere sahiptir. Türkiye’de özel eğitime gereksinim duyan birey sayısı göz önünde bulundurulduğunda,

bu bireylerin eğitim haklarından yararlanabilmesi ve gerekli araştırmalar ile doğru adımların atılabilmesi için Rehberlik ve Araştırma Merkezlerine önemli düzeyde ihtiyaç vardır. Rehberlik ve Araştırma Merkezleri (RAM'lar), eğitim kurumları ve ailelere ihtiyaçları doğrultusunda rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri sunar. Gelişim farklılığı olan çocukları kendilerine en uygun eğitim ortamına yerleştirilmesi amacıyla eğitsel değerlendirme, inceleme, tanılama, yerleştirme, izleme, destekleme çalışmalarını yürütür. Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin amaç ve görevleri, Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği ve Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği ile belirlenmiştir. Rehberlik Hizmetlerinin Amaçları

Eğitimde rehberlik hizmetleri; kendini tanıyan, kendisine sunulan eğitsel ve mesleki fırsatları değerlendirebilen, sorumluluk alabilen bireyler yetiştirilmesini ve bireylerin toplum içinde sağlıklı bir birey olarak yaşamlarını sürdürerek kendini gerçekleştirmelerini amaçlar. Burada nihai amaç bireyin tüm yönleriyle gelişiminin sağlanmasıdır.

Rehberlik Hizmetlerinin Amaçları

Kendini tanıyan, kendisine sunulan eğitsel ve mesleki fırsatları değerlendirebilen, sorumluluk alabilen bireyler yetiştirilmesini ve bireylerin toplum içinde sağlıklı bir birey olarak yaşamlarını sürdürerek kendini gerçekleştirmelerini amaçlar.

REHBERLİK HİZMETLERİ BÖLÜMÜ HANGİ

HİZMETLERİ SUNAR

• Çocuğuna nasıl yaklaşması gerektiği hakkında anne ve babalara, öğrencileriyle daha iyi bir diyalog kurmak isteyen öğretmenlere, üst eğitim kurumlarını ve meslekleri tanımak isteyen öğrencilere bilgi verilmektedir.

• Psikolojik destek için kendilerine doğrudan başvuran veya eğitim kurumları başta olmak üzere çeşitli kurumlardan gönderilen bireylerin başvuruları kabul edilir, dosya açılır ve gerekli psikolojik danışma hizmeti verilir.

• Rehberlik öğretmenlerimiz tarafından, Rehberlik öğretmeni olmayan okullara ihtiyaç dahilinde gidilerek veli, öğretmen, öğrencilere yönelik seminer ve toplantılar düzenlenmekte, ihtiyaç duyulan diğer rehberlik hizmetlerinde müşavirlik yapılmaktadır. Ayrıca ihtiyaç olması halinde öğrencilerin eğitsel, mesleki ve kişisel/sosyal gelişimlerini sağlamak amacıyla bireysel rehberlik ve grup rehberliği hizmetleri yürütülür.

• İhtiyaç duyulan durumlarda bireysel veya grupla psikolojik danışma ve görüşme yapılır.

• Bireylerin stresle, kişisel sorunlarla ve travmatik yaşantılarla baş etme becerileri geliştirmelerine destek olunur.

• Özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler ve ailelerine yönelik eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde ilgili kişi, kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılır.

• Gerekğinde rehberlik hizmetlerinde kullanılacak ölçme araçları, doküman ve kaynakları hazırlama ve geliştirme çalışmalarına katılırlar.

• Rehberlik hizmetleri ile ilgili ihtiyaç duyulan konularda araştırmalar yapılır.

• Okul ve meslek seçimlerinde öğrencilere, velilere rehberlik edilir.

• Liselere ve üniversitelere yerleştirme öncesinde tercih başvuruları süresinde, öğrencilere ve velilere tercih danışmanlığı verilebilmesi için gerekli planlamalar kurumumuz tarafından yapılır. Okulda görev yapan Rehberlik öğretmenleri ile RAM'da görev yapan Rehberlik öğretmenleri tercih dönemlerinde görev alırlar.

SUŞEHRİ REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ REHBERLİK HİZMETLERİ BÖLÜMÜ OLARAK:

Rehberliğin, eğitimin ayrılmaz ve tamamlayıcı bir parçası olmasından yola çıkan, bireysel farklılıkları gözetken, her kesimden bireye hitap eden ve temelinde bireye saygıyı esas alarak sistemli ve profesyonel bir anlayışla hizmet vermektedir.

Daha geniş kitlelere ulaşabilmek adına Suşehri'nin yanı sıra hizmet bölgemizde yer alan Akıncılar, Gölova ve Koyulhisar ilçelerinde gerçekleştirilen rehberlik faaliyetlerinin koordinasyonunu sağlamaktayız. Bununla birlikte bu ilçelerimizde bulunan okullarımızda eğitsel, mesleki ve kişisel sosyal rehberlik ihtiyaçlarına da cevap vermekteyiz..

ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ HANGİ HİZMETLERİ SUNAR

Aile başvurusu veya okul başvurusu ile kurumumuza yönlendirilen öğrencilere randevu tarihi verilir. Randevu tarihinde birey ve velisi belirtilen evraklarla kurumumuzda bulunur. Öncelikle bu bireylere bilgi ve belgelerinin saklanması için dosya açılmaktadır. Dosya açma işleminden sonra bireyin özelliklerine uygun standart performans belirleme formları, aile görüşme formları ve gerekli görüldüğü takdirde standart zekâ testleri özel eğitim öğretmenlerimiz ve rehberlik öğretmenlerimiz tarafından uygulanmaktadır.

Yapılan çalışmalardan sonra Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu tarafından bireyin dosyası incelenir, eğitsel değerlendirme ve tanılama süreci sonunda özel eğitime ihtiyacı olduğu düşünülürse ve tanısına uygun sağlık kurulu raporu varsa destek eğitim önerilir. Öğrencinin özel eğitim ihtiyacına uygun eğitsel değerlendirme ve tanılama sonucunu dikkate alarak birey için en az sınırlandırılmış eğitim ortamı ve özel eğitim hizmetine ilişkin öneride bulunulur. (Tam zamanlı kaynaştırma, özel eğitim sınıfı, özel eğitim okulu vb.)

Bu süreçte öğrencinin tıbbi bir tanı alması gerektiği düşünülürse "sağlık kuruluşuna yönlendirme formu" kullanılarak birey sağlık kuruluşuna yönlendirilir. Sağlık kuruluşuna yönlendirme formunda şu bilgilere yer verilir: RAM'da gözlem yapılan durumlar, aile görüşmesinde alınan bilgiler, eğitsel değerlendirme formu kullanılarak öğretmeni tarafından tarafımıza verilen bilgiler. Gelen sonuca göre eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecine devam edilir.

Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu kimlerden oluşur?

- Bu kurul müdür yardımcısı başkanlığında;
- Özel eğitim hizmetleri bölüm başkanı,
- En az bir rehberlik öğretmeni,
- En az bir özel eğitim öğretmeninden, oluşur.
- Bu kurula ilgili bireyin velisi veya kendisi üye olarak katılır.
- Gerektiğinde görüşlerine başvurulmak üzere ilgili kurum ve kuruluşların personellerinin kurula katılımı sağlanır.

Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu tarafından destek eğitimine ve eğitim ortamına karar verilen bireyin raporu MEBBİS RAM Modülü üzerinden yazılır. Birey için eğitim ortamının belirtildiği resmi tedbir raporu İl/İlçe Özel Eğitim Hizmetleri Kuruluna yönlendirilir ve kurulun en uygun okula yerleştirme işlemini yapmasının ardından raporlar okullara gönderilir. Bu aşama da tamamlandıktan sonra birey tanısına uygun olarak okulun özel eğitim öğrencileri arasına girmiş olur. Bu süreçten sonra alınması gereken tedbirleri almak okul idaresi ve öğretmenlerinin sorumluluğundadır.

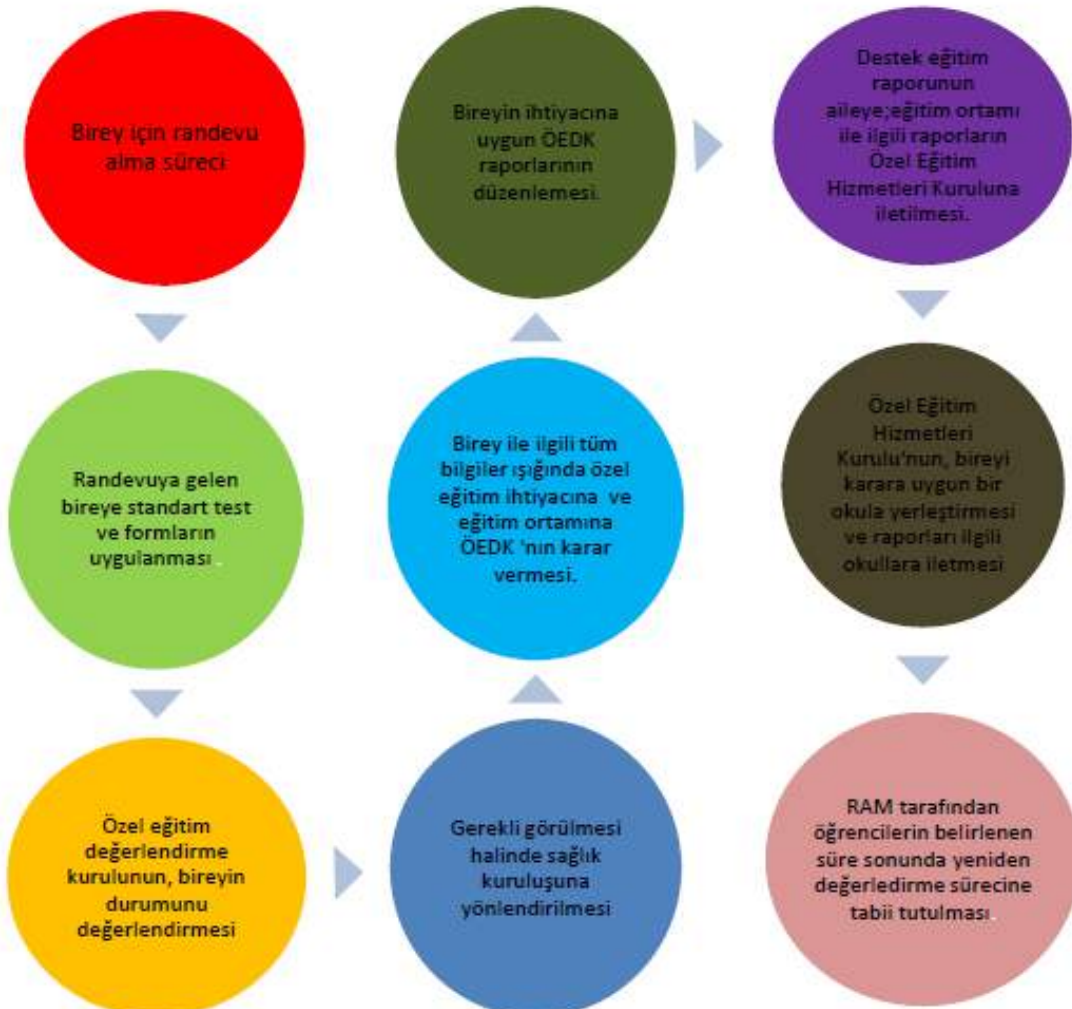

Özel eğitim hizmetleri kurulu kimlerden oluşur?

- Bu kurul özel eğitim ve rehberlik hizmetleri şube müdürünün başkanlığında;
- En az bir özel eğitim değerlendirme kurulu başkanı,
- En az bir resmî eğitim kurum müdürü veya kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim yapılan kurumlardan bir müdür,
- En az bir rehberlik öğretmeni,
- En az bir özel eğitim öğretmeninden, oluşur.
- Gerekliğinde görüşlerine başvurulmak üzere bireyin velisinin ve ilgili kurumlardan personelin kurula katılımı sağlanır.

Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu tarafından eğitsel değerlendirme ve tanılması yapılan ve özel eğitim öğrencisi olmasına karar verilerek durumu raporlaştırılan öğrenciler özel eğitim değerlendirme kurulunun belirlediği aralıklarla yeniden değerlendirilmektedir. Özel Eğitim Bölümü yıl boyunca aktif olarak hizmete devam etmektedir. Okullarda risk grubunda bulunan öğrencilerin taranması, aile ziyaretleri ve ailelerin ihtiyaçları doğrultusunda rehberlik hizmetleri bölümü ile işbirliği içerisinde aile eğitim programları düzenlenmesi, özel eğitim öğrencilerinin izlenmesi amacıyla okul ziyaretlerinin düzenlenmesi, okullardan BEP toplantıları için talep gelmesi durumunda toplantılarda rehberlik yapılması, öğretmenlerin ihtiyaç duyduğu alanlarda hizmet içi eğitimler veya seminerler düzenlenmesi şeklinde çalışmalarına devam etmektedir.

BÖLÜMDE İŞLEYİŞ SIRALAMASI

Kademe geçişi nedir?

Okul öncesine devam eden bir öğrenci ilkokula geçtiği zaman,

İlkokul öğrencisi ortaokula geçtiği zaman ve Ortaokul öğrencisi liseye geçtiği zaman kademe geçişi yapmış olur.

Kademe geçişi yapmış olan öğrencinin Resmi Tedbir Kararı iptal olmaktadır. Bu sebeple raporunun yenilenmesi gerekmektedir.(Yukarıdaki süreçle aynı adımlar izlenir.)

NOT: Alınan her resmi tedbir kararı kademe geçişine veya resmi tedbir değişikliğine(öğrenci okulunuzdan mezun olana) kadar geçerlidir. Resmi tedbir kararı(özel eğitim sınıfı, kaynaştırma) için her yıl öğrencinin yeniden yönlendirilmesine gerek yoktur.

RAM'A GELİRKEN VELİNİN GETİRMESİ GEREKEN EVRAKLAR

- 1.Öğrencinin Nüfus Cüzdanı
- 2.Velinin Nüfus Cüzdanı(Anne, Baba, Vasi(vasilik durumu varsa) dışında kimse veli olarak kabul edilmez.)
- 3.Öğrencinin 4 adet vesikalık fotoğrafı
- 4.Anne Baba ayrılmış veya Vasi tayin edilmiş ise; Mahkeme kararı, Vasi belgesi,
5. Eğitsel Değerlendirme İsteği Formu,
6. Sağlık Kurulu Raporu(Tıbbi bir tanısı varsa)

B-DESTEK EĞİTİM ALAN ÖĞRENCİYİ RAPOR YENİLEMEK İÇİN RAM' A YÖNLENDİRME SÜRECİ

UYARI: Bu bölümde bahsi geçen Destek Eğitim okul destek eğitim odalarındaki eğitim değil rehabilitasyon merkezlerinde verilen Destek Eğitimidir. Rehabilitasyon Merkezlerinden destek eğitim alan öğrencilerin raporları, raporda belirtilen sürenin sonunda yenilenmektedir. Bu süre her öğrenci için değişkenlik gösterebilir. (Örn: 6 Ay, 1 Yıl vb.)

Okul rehber öğretmeninin, rehber öğretmen yoksa sınıf rehber öğretmeninin Formlar Klasöründe yer alan Takip Formunu kullanarak öğrencilerin destek eğitim raporlarının bitiş tarihini takip etmesi ve destek eğitim için veli RAM'a başvurmadan önce Bireysel Gelişim Raporunu doldurarak DYS üzerinden RAM'a göndermesi gerekmektedir.

1. Bireysel Gelişim Raporu doldurulur.
2. RAM' a gelirken getirilmesi gereken evraklar hakkında veliye bilgi verilir.*
3. Suşehri İlçesindeki okullar: Bireysel Gelişim Raporunu DYS ile doğrudan kurumumuza
- 4.Koyulhisar, Gölova, Akıncılar ilçelerinde yer alan okullar:

Bireysel Gelişim Raporunu DYS üzerinden silsile yolunu takip ederek kurumumuza ulaştırabilirler, Suşehri Rehberlik ve Araştırma Merkezine elden teslim edebilirler veya veli randevuya gelirken mühürlü kapalı zarf içinde veli aracılığıyla kurumumuza ulaştırabilirler.

DESTEK EĞİTİM RAPORU YENİLEMEK İÇİN RAM'A GELİRKEN VELİNİN GETİRMESİ GEREKEN EVRAKLAR...

- 1.Öğrencinin Nüfus Cüzdanı
- 2.Velinin Nüfus Cüzdanı (Anne-Baba dışındaki hiçbir yakın veli olarak kabul edilmez.)
- 3.Öğrencinin 4 adet fotoğrafı
- 4.Anne Baba ayrılmış veya Vasi tayin edilmiş ise; • Mahkeme kararı, • Vasi belgesi,
5. Bireysel Gelişim Raporu
6. Sağlık Kurulu Raporu
7. Dönem Sonu Tablosu ve Aylık Performans Kayıt Tabloları (Öğrencinin eğitim aldığı rehabilitasyon merkezinden alınacaktır.)

1.RAM ÖZEL EĞİTİM HİZMETLERİ BÖLÜMÜNE ÖĞRENCİ YÖNLENDİRME SÜRECİ

- A. RAM' a İlk Ve Kademe Geçişinde Öğrenci Yönlendirme Süreci
- B. Destek Eğitim Alan Öğrenciyi Rapor Yenilemek İçin RAM' a Yönlendirme Süreci
- C. Tıbbi Tanı Gerektiren Durumlar Ve Yönlendirme Süreci

GİRİŞ

Ali yaşıtlarından çok farklı, geç öğreniyor, geç kavriyor.' 'Zafer odaklanmakta zorluk yaşıyor, dikkat süresi çok kısa. 'Elif her şeyi çok çabuk öğreniyor, yaşıtlarına kıyasla çok hızlı kavriyor, bazen beni şaşırtan sorular soruyor özel yetenekli olduğunu düşünüyorum.'

'Ahmet göz teması kuramıyor, adıyla seslensem de tepki vermiyor.'

'Yaşıtları okumayı çoktan öğrendi ancak Zeynep hala harfleri bile öğrenemiyor.'

'Emre bazı harfleri tersten yazıyor, bazı heceleri ters yazıp okuyor, hece atlıyor, işlemleri yaparken tersten başlıyor.'

'Sefa hep hareketli, eli ayağı sürekli kıpır kıpır, kendine engel olamıyor, sürekli hareket halinde olduğu için öğrenmekte de zorlanıyor.'

Yukarıdaki cümlelerden herhangi birini öğrenciniz için kuruyorsanız ya da bunların dışında da bir takım sorunlar gözlemliyorsanız öğrencinize yönelik sınıf içi ek tedbirler aldıktan sonra kurumumuz Özel Eğitim Hizmetleri Bölümüne başvurmanız gerekmektedir.

A-RAM' A İLK YÖNLENDİRME VE KADEME GEÇİŞİ SÜRECİ

Yaşıtlarından anlamlı derecede farklılık gösteren öğrenciyi öğretmen bir süre gözlemler. Okul rehber öğretmeni, sınıf öğretmeni, okul idaresi ve veli ile durumun değerlendirilmesi yapılır. Öğrencinin eğitiminde müfredat uygulanırken çeşitli uyarlamalar yapılır ve öğrencinin durumu takip edilir. Alınan sınıf içi tedbirlerin ardından öğrenci gözlemlenmeye devam eder. Gözlem sonuçları ve öğrenci hakkında veliye bilgi verilir. RAM yönlendirmesi fikri veliyle paylaşılır.

Velinin onay vermesi halinde formda belirtilen yönergeler doğrultusunda Eğitsel Değerlendirme İsteği Formu doldurulur.

Suşehri İlçesindeki okullar:

Eğitsel Değerlendirme İsteği Formunu ve üst yazısını DYS ile doğrudan kurumumuza

Koyulhisar, Gölova, Akıncılar ilçelerinde yer alan okullar:

Eğitsel Değerlendirme İsteği Formunu ve üst yazısını DYS üzerinden silsile yolunu takip ederek kurumumuza ulaştırabilirler. Suşehri Rehberlik ve Araştırma Merkezine elden teslim edebilirler veya veli randevuya gelirken mühürlü kapalı zarf içinde veli aracılığıyla kurumumuza ulaştırabilirler. Eğitsel Değerlendirme İstek Formu'nun kurumumuza ulaşmasıyla birlikte öğrenciye randevu oluşturulur. Kurumumuz tarafından okula ve öğrenci velisine bildirilir.

C-SAĞLIK KURULU RAPORU GEREKTİREN TANILAR VE DURUMLAR

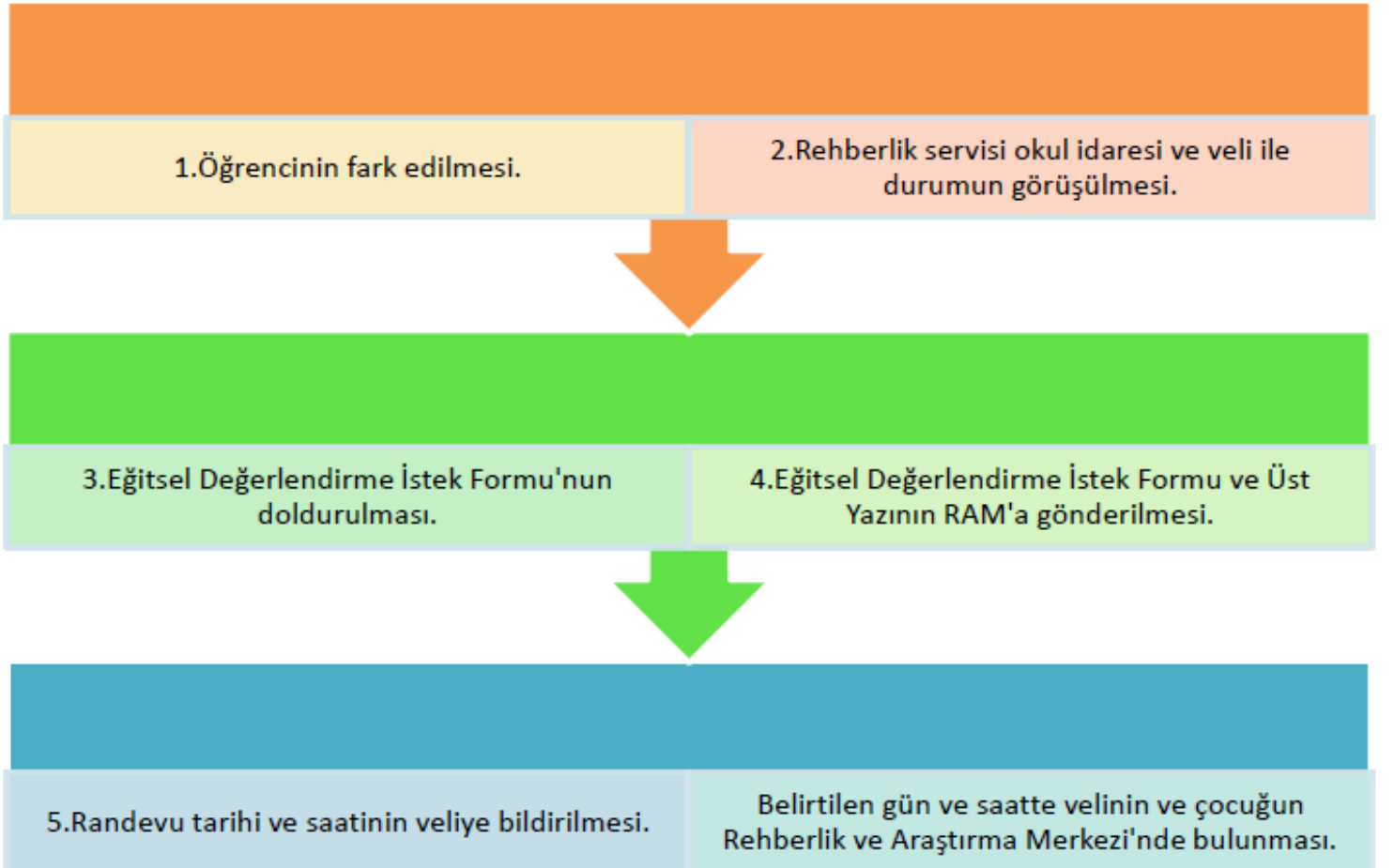
Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite,
İşitme Yetersizliği,
Görme Yetersizliği,
Otizm,
Özel Öğrenme Güçlüğü,
Bedensel Yetersizlik,
Dil ve Konuşma Güçlüğü,
gibi tanılar tıbbi tanı olması nedeniyle kurumumuzda tanılanamamaktadır.
Bu nedenle yukarıda adı geçen tanıların belirtilerini gösteren öğrenciler için:
Formlar Klasöründe yer alan 'Sağlık Kuruluşuna Yönlendirme Formu',
DEHB şüphesi duyulan öğrenci için DEHB Gözlem Formu,

Özel Öğrenme Güçlüğü şüphesi edilen öğrenci için Özel Öğrenme Güçlüğü Gözlem Formu doldurularak kapalı zarfta mühürlü bir şekilde veliye teslim edilmesi ve velinin sağlık kuruluşuna yönlendirilmesi gerekmektedir.

Bu tanılarda:

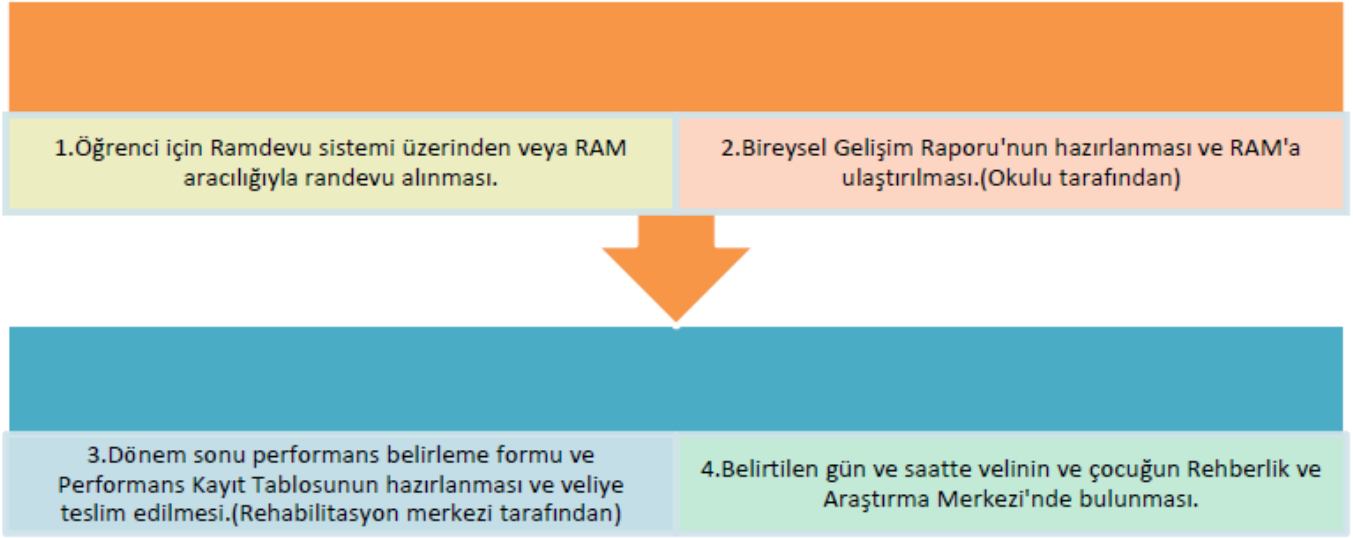
Veli sadece resmi tedbir talebinde bulunuyorsa: tek hekim, üç hekim veya heyet raporları, Veli hem resmi tedbir hem de Rehabilitasyon Merkezlerinden alınacak destek eğitim için talepte bulunuyorsa sadece heyet raporu kabul edilmektedir. Yukarıda adı geçen diğer raporlar kabul edilememektedir.

REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİNE ÖĞRENCİ GÖNDERME SÜRECİ TABLO A

DESTEK EĞİTİM RAPORU YENİLEME RAM SÜRECİ
TABLO B

ÖĞRENCİ YÖNLENDİRME SÜRECİ
TABLO C

Sıradışı bir ressam: Eşref ARMAĞAN

Eşref ARMAĞAN doğuştan görme engelli Türk ressamdır. 1953 yılında görme engelli olarak dünyaya gelen Armağan'ın macerası üç yaşında nesnelere merak etmesiyle başlar ve bir azim örneği olarak tarihe geçer. Bu süreçte Armağan'ın en büyük destekçisi babasıdır. Babasının ona verdiği nesnelere elleriyle inceleyerek, nesnelere hakkında sorular sorarak, daha büyük nesnelere ise kabartma formlarına dokunarak dünyayı parmak uçları ile tanımaya çalışılır.

RESİM YAPMAYA NASIL BAŞLADI?

Babasının Eşref Armağan'a çok büyük bir desteği vardı. En büyük yardımcısı babasıydı. On iki yaşında kelebek çizmek isteyen Eşref Armağan babasından ona bir kelebek resmi veya dokunabileceği bir kelebek vermesini istedi. Babası "kelebeklerin çok nazik olduğunu eline verirse öleceğini" söyler ve ona kelebek şeklinde bir boyama kitabı alır. Kelebek resmini çizmesine çizmiştir ama rengin nasıl bir şey olduğunu bilmeyen Eşref ARMAĞAN babasından sürekli yardım istemek zorunda kalmıştır. Bunun üzerine babası renkleri sıralamış Armağan hangi rengin hangi sırada olduğunu ezberlemiştir. İlerleyen yıllarda da boyalarını hep bu sırayla yerine koymuştur. Bir röportajında Eşref Armağan gölgeyi ve perspektifi nasıl kullandığını şöyle anlatmıştır. "Gölge ne demektir? Işık nasıl bir şeydi? "Işık hangi renkte olur?" diye sordum, "beyaz ile" dediler.

Karanlığın ise siyah renkte olduğunu söylediler. Ama elma kırmızı? Işık hangi taraftan gelirse o kısmın aydınlık olması lazımmış. Bunu düşünmeye başladım ve söyledikleri gibi yapmaya başladım. Kuru boya ile bunu yapamadığım için akrilik boya kullanmaya başladım. Fırça kullanmadım çünkü fırçayı istediğim noktaya getirecek miyim, getiremeyecek miyim bilemedim. Bu benim için imkânsızdı. Ellerimi kullandım. Hala ellerimi kullanıyorum fakat ot çizerken fırça kullanıyorum. Zamanla resmime baktıkları zaman ışık hissini verebildiğimi ama elmanın yuvarlak görünmediğini söylediler. Çok inatçıydım, başaracaktım, asla pes etmedim bu yüzden başardım. İncim, azmim çoktur. Işığı çok sert boyadığım için ışık gibi durmuyormuş. Renk geçişi yapmam lazımmış, onu öğrendim ve sonunda başardım. Onu öğrendim ve sonunda başardım. Işığın hangi yönden geldiğini resim bitene kadar unutmayacaksınız ona göre boyayacaksınız.

Sıra gölgeye geldi. Kendimce denemiş gururla babama göstermeye gitmişim. Elmanın gölgesi hangi renk olurdu? Bana cisim hangi renkteyse gölgesinin o rengin koyusunun olduğunu söyledi. Bunu da çözdükten sonra insanlar resimlerimde perspektif olmadığını söyledi. O ne demektir? Bana birinin bunu çizmesi lazımdı. O zaman çaresiz kaldım. Marmara Üniversitesi'nde bir resim öğretmenin yanına gittim. Görme engelli olduğumu, resim yaptığımı anlattım. Perspektifi öğrenmek istiyorum dediğimde çok şaşırdılar. Bir tane kabartma külah çizdi bana. Bu ne dedim yol dedi ve perspektifi detaylı bir şekilde bu kabartma üstünden anlattı. O günden sonra düşünmeye başladım, demek ki resimlerimdeki evler gittikçe küçülmeliydi. Bunu her resmimde denedim.”

YURT DIŞI MACERASININ BAŞLAMASI

Bir röportajında yurt dışı macerasının nasıl başladığını ise şu ifadelerle anlatmaktadır.

“Türkiye’de bazı insanlar bu adam nasıl resim yapıyor diye bana inanmayabiliyorlardı ve bunu kanıtlamam lazımdı “Discovery Channel” a konu oldum, belgeselimi yaptılar. Beni Harvard Üniversitesi duymuş. Oradaki nöroloji bilim dalındaki profesörler beynimi incelemek istediler. Önce korktum ama sonradan bunun elimde güzel bir kanıt olacağını düşündüm. Beynime bakarken elime bir takım cisimler verip aynısını on sekiz saniyede incelettirip hemen çizmemi istediler Hiç birinde şaşırmadım. Şok oldular, sonucu bir sene sonra çıkarabildiler. Gören insanlar bir şeye baktığı zaman görsel alanda bir hareketlenme olmuş , ben elimde bir şey incelediğim zaman ya da resim çizdiğim zaman görenlerin kullandığı yeri ışıklandırıp hareketlendirmişim. Parmak uçlarım göz görevini yapıyor. Tabuları yıktım! Dr. John M. Kennedy vardı, görmeyen insanlar üzerine araştırmalar yapan uzman.

Bir gün New York’da karşılaştık. Kırk beş dakika boyunca üzerimde denemeler yaptı, resimler çizdirdi. Hiç birinde aldanmadım. Çok şaşırdı, “Otuz senedir görmeyen insanlar üzerine çalışıyorum ama dünyada böyle bir insan olacaktı ve karşıma gelecekti diye bir inancım vardı şu anda karşımda!” dedi. Bütün görmeyen ressamı biliyor kendisi ama ben dünyada bir ilkiyim. Discovery Channel orada çekim yapmak üzere beni İtalya’ya götürdü. Floransa Meydanı’na götürdüler. Hiçbir şey söylemediler. Meydana masa sandalye koydular. Felipo Brunoleci’nin imzasını taşıdığı vaftizhanenin küçük bir maketini getirdiler. Onu ellediğim zaman bana yukardan ve önden resmini çizmemi istedi. Çizdiğim sırada sessizlik oluştu, başarısız olduğumu düşünüyordum. Bitirdiğimde herkes bravo diye alkışlamaya başladı. **600 sene sonra görmez olarak ilk defa üç kaçıllı perspektifi çizen ben olmuşum. Bu başarımla sayesinde tarihe geçtim.”**

KAYNAKÇA

www.esrefarmagan.com

<http://www.gazetebilkent.com>

<https://www.biyografi.info/kisi/esref-armagan>

GEÇİKMİŞ KONUŞMA

Ülkemizde her yıl binlerce çocuk doğmaktadır. Her doğan çocuk birbirinden farklıdır ancak büyük bir kısmı birbirine benzer gelişim basamaklarını takip ederek gelişim göstermektedir. Buna rağmen yaşitlarından anlamlı derecede farklılık gösteren çocuklar da bulunmaktadır. Farklılık gösteren çocuklar arasında dil ve konuşma güçlüğü tanısı alan çocuklarda bulunmaktadır.

Dil ve konuşma güçlüğü doğuştan görülebildiği gibi sonradan da edinilebilmektedir. Dil ve konuşma güçlüğü olan çocuklar farklı başlıklar altında incelenebilir bu başlıklardan birisi ise yazımıza konu olacak olan gecikmiş konuşmadır.

Ülkemizde aile yapılarının küçülmesi, aile içi iletişimin ve aile içinde beraber geçirilen zamanın azalması, oyun gruplarının azalması ile beraber akran iletişiminin azalması, çocukların TV, telefon ve tablet benzeri aletlerle hiçbir iletişime gerek kalmadan uzun süre vakit geçiriyor olmaları nedeniyle kelime dağarcıklarında azalma ve dil ve konuşmayı edinme yaşlarında gecikmeler olduğu görülmektedir. Bir çocukta gecikmiş konuşma olup olmadığını anlamak için dil gelişimi basamaklarını bilmek önemlidir. Dil gelişim evreleri çocuktan çocuğa göre değişkenlik gösterebilmektedir. Ancak genel olarak önceden tahmin edilebilir bir sıra izleyen bir gelişim sürecinden bahsedilebilmektedir. Bu nedenle yazımızın ilk kısmında dil gelişim evreleri incelenecektir. İkinci kısımda ise gecikmiş konuşma yaşayan çocukların ailelerine oyun etkinlik vb tavsiyelerde bulunulacaktır.

GEÇİKMİŞ KONUŞMA NEDİR?

Çocuğun konuşması yaşından beklenenden çok geri ya da konuşma gelişimi açısından çok daha yavaşsa, o çocuğun konuşması gecikmiş konuşma olarak adlandırılır.

GEÇİKMİŞ KONUŞMANIN SEBEPLERİ NELERDİR?

Gecikmiş konuşmaya birçok faktör sebep olabilmektedir. Çocuklar doğuştan getirdikleri bazı becerileri çevrelerindeki diğer bireyleri dinleyerek ve taklit ederek geliştirirler. İşitme yetersizliği, görme yetersizliği olan çocuklar bu aşamada sıkıntı yaşarlar. Bu nedenle gecikmiş konuşma problemi görülme olasılığı yüksektir. Zihinsel yetersizlik ise bazı becerilerinin öğrenilmesi süreçlerinde sekteye uğramasına neden olabilir. Bunların dışında otizm, serebral palsi, yarı damak yarı dudak gibi fizyolojik ve nörolojik bazı farklılıklarda gecikmiş konuşmaya sebep olabilir. Ayrıca genetik yatkınlıkta gecikmiş konuşmanın nedenlerinden birisi olabilmektedir. Bu problemlerin hiç birisi olmadan da gecikmiş konuşmanın görülebileceği unutulmamalıdır. İşitme problemi, görme problemi, riskli bebekler, fiziksel problemi olan çocuklarda gecikmiş konuşma problemi görülmesi olasıdır bu nedenle olabildiğince erken müdahale de bulunulması gerekmektedir.

- Bilişsel bozukluklar (Zekâ geriliği, down sendromu)
- İki dillilik
- Kalıtım, genetik geçiş
- Çevresinde yeterli uyaran olmayışı
- Merkezi sinir sistemi bozuklukları
- Duygusal sosyal psikolojik problemler ve ilgisizlik
- Sinir sistemi bozuklukları

- Otizm
- Kronik orta kulak enfeksiyonları
- Duyusal yetersizlik (işitme kaybı, görme kaybı)
- Konuşma organlarının yapı bozuklukları (yarık damak, yarık dudak vb)
- Çevresinde dil modellerlerinin yetersizliği
- Travmalar
- Çocuğun kişiliği(çekingen olması, dikkat çekme isteği, sosyal uyum problemleri yaşaması)

Dil Gelişimi Aşamaları

Çocukta dil gelişim aşamaları şu şekilde ifade edilebilir.

1. Agulama-babıldama dönemi (0-6 Ay):

Çocuğun dil etkinlikleri ile ilk karşılaştığı dönemdir. İlk bir ay sadece ağlarlar ve bebek çeşitli sesler çıkarır ağlama yeni doğanın çıkardığı ilk sestir. Çocuk sesleri bilinçsizce çıkarır, bu tamamen yaradılıştan gelen bir reflekstir. Çevresi ile sosyal iletişimini ağlayarak kurar. Babıldama çocuğun bir ünlü ile bir ünsüzden oluşan heceleri seslendirebildiği evredir. Bu evrede bebekler birçok ses çıkartmakta ve anne babanın tepkisine göre onları tekrar etmektedir. Babıldamanın çoğu anlamsızdır. Hatta Chomsky'ye göre bu dönemdeki bebekler dünya dillerindeki tüm sesleri çıkarmaktadır.

2. Heceleme-çağıldama Dönemi (6-12 Aylar):

Bu dönemde bebekte konuşma organları olgunlaşmıştır ve bebek artık ilk heceleri çıkarmaya başlar. Bir yaşına doğru, ilk kelimelerini söyler anne ve babalar çocuğun ana diline ilişkin bilgi toplayabileceği bir çevre oluştururlar. Böylece bu dönemin sonuna doğru, çocuklar kendi ana dillerinin vurgulamalarına benzer tonda sesler çıkarırlar.

3. Tek sözcük Dönemi (12-18 Aylar):

Bu dönem çocuğun gerçek anlamda konuşmaya başladığı dönemdir. Çocuk için konuşma etkinliği için oldukça kritik bir dönemdir. Tek sözcükle çok şeyler anlatılmaya çalışılır. Çocuklar ilk başlarda çıkardıkları tek sözcükler çok anlamlıdır ve bir sözcükle her şeyi anlatmaya çalışırlar. Çocuklar özel sesleri tek bir sözcükle kullanarak anlamlı üniteler oluşturacak biçimde birleştirirler. Bunlara morgem denir. Morgemlerin büyük bir kısmı günlük konuşmalarda kullanılan kelimelerdir. Bir yaşlarındaki çocuğun çoğu, bir ile üç arasında sözcük kullanarak anlaşılabilir bir biçimde konuşurlar (Tumkaya, 2008: 37)

4. Telegrafik Konuşma Dönemi-iki kelimenin birleştirilmesi (18-24Aylar):

18 aydan küçük çocuklar, sözcük dağarcığına ayda 1-3 yeni sözcük eklerler 18 ile 24 aylar arasında ise sözcük dağarcığında genellikle bir patlama meydana gelir. Bu süreçte dağarcığa haftada 10-20 arasında yeni sözcük eklenir (Bayhan ve Artan, 2007: 136). 18 aylık çocuk yaklaşık 50 kelime konuşur ve 2 yaşına geldiğinde bu sayı 200'e kadar çıkabilir. Bu dönemde çocuklar iki kelimelik cümleler kurmaya başlarlar. Çocuklar kavramları ifade etmenin ve dilin diğerleriyle iletişim kurmadaki rolünün önemini kavradıkları söylenebilir. İki kelimelik sözcüklerle anlamı birleştirmek için jestlere, ses tonuna ve bağlama dikkat vermektedir. Bu dönemde çocuklar telegrafik konuşma biçimini kullanmaktadırlar. Çocukların bağlaç ya da ekler kullanmadan iki ya da daha fazla kelimeyi bir araya getirerek anlamlı bir mesaj oluşturmasıyla gerçekleşen konuşmaya telegrafik konuşma denilmektedir (Kurkcuoğlu, 2010: 160).

5. İlk Gramer Süreci (24-60 Aylar):

Bu dönemde çocuk tarafında cümleler ve gramer kuralları hızla öğrenilmeye başlanır. Çocuğun kelime haznesi genişlemeye devam eder. Kurallı ve grameri uygun cümleler gelişir. Bu yaştaki çocuklarda kendi ifadeleriymiş gibi diğerlerinin söylediklerini tekrarlama görülmektedir. 3 yaş civarındaki çocukların sözcük dağarcığı yaklaşık 1000 kelimeye ulaşmaktadır ve temel dil bilgisi kurallarını öğrenmektedirler. Çocuklar üç ya da daha fazla kelimelerden oluşan cümleler kurabilmektedirler. Çocuklar özne yüklemi kurallarına uygun kullanmaya başlarlar (Kurkcuoğlu, 2010: 160). Ancak çocuk konuşması söz dizimi olarak hala yetişkinden farklıdır. 4-5 yaşları arasında cümleler ortalama dört-beş kelimedenden oluşur. Çocuklar cümlelerinde yer belirten kelimeleri kullanırlar.. 5-6 yaşlarındaki çocuklar, altı-sekiz sözcükten oluşan cümleler kurmaya başladıkları ifade edilebilir (Tumkaya, 2008: 39).

Dil ve Konuşma Gelişim Basamakları
Tablo: 1

YAŞ	ALGI	İFADE
6 ay	Sesler gözü ile takip eder.	Güler . Agular. Babıldar-aynı heceleri bir araya getirir-ma -ma, ba-ba gibi. Memnuniyet ve memnuniyetsizliğini sesi ile ifade eder.
9 ay	Seslere dönüp bakar. Kendisi ile konuşulduğunda dinler. Sık kullanılan nesnelere isimlerini tanıyabilir.(kitap, bardak vs)	Babıldar – kısa ve uzun heceleri bir araya getirir- ta-ta, di-di-di gibi . Beden dilini kullanır(parmakla işaret etmek gibi) el sallar.
12 ay	Tek kademeli yönergeleri yerine getirir.	Babıldar. Sesleri taklit eder. Çok net olmasa da bir veya birkaç kelime söyleyebilir. El sallar.
18 ay	Sorulduğunda en az bir vücut kısmına işaret edebilir.	3-20 kelimesi vardır. Kelime dağarcığı isimlerden oluşur. Sesleri bir araya getirerek jest ve mimiklerle iletişim kurabilir.
2 yaş	Basit yönergeleri ipucu, jest, mimik olmadan yerine getirir. Kitaptaki resimleri sorulduğunda gösterebilir. Basit hikâyeleri, şarkıları dinler. Sorulduğunda birkaç vücut kısmına işaret edebilir.	İki kelimeyi bir araya getirebilir. (anne su) Sesleri ve sözcükleri taklit eder.
3 yaş-4 yaş	Basit “ kim”, “ne”, “nerede” ve “neden” sorularını cevaplayabilir.	Aile dışındaki kişilerinde konuşmasını anlayabilir. Dört veya daha fazla kelimedenden oluşan cümleler kurabilir.

AÇIKLAMA: Yukarıda belirtilmiş olan tablo normal gelişim gösteren çocukların dil ve konuşma gelişiminde takip ettikleri basamakları göstermektedir. Ancak; bu gelişim basamakları her çocukta farklılık gösterebilir. Bazı çocuklar bu aşamaları daha erken veya daha geç tamamlayabilirler.

Tablo II.

YAŞ	ALGI	İFADE
9 ay	-----	Babıldama yok veya sessiz harfler kısıtlı sesli harflerle babıldama .
12 ay	-----	İşaret etme yok, jest yok
15 ay	Ebeveynin sorduğu 5-10 nesneye veya kişiye bakmıyor.	En az 3 kelimesi yok.
18 ay	Tek kademeli yönergeleri yerine getirmiyor.	“anne”, “baba” ve başka isimler yok
2 yaş	İstek üzerine resimlere veya vücut kısımlarına işaret etmiyor.	En az 25 kelimesi yok. Beden dili ile iletişim kuruyor, buna ses eşlik etmiyor.
2,5 yaş	Sorulara söz ile veya baş sallama yoluyla yanıt vermiyor.	İki kelimeyi bir araya getirmiyor. İsim ve yüklem kombinasyonları yapmıyor.
3 yaş	Edat ve yüklemeleri anlamıyor. İki kademeli yönergeleri yerine getirmiyor.	En az 200 kelimesi yok. İsteklerini isimleri ile belirtmiyor. Sorulara cevap olarak birkaç sözcükten oluşan ifadeleri tekrarlıyor. (ekolali)
Herhangi bir yaşta	-----	Kazanımlarını kaybediyor, geriye gidiş gözleniyor.

Erken tanı ve erken eğitim her yetersizlik türünde çocuğun gelişimi için oldukça önemlidir. Gecikmiş konuşma, velilerin çocuğun konuşacağını düşünerek zaman kaybettiği yetersizlik türlerinden birisidir. Anne, baba veya birincil bakıcılar yukarıda belirtilen dil gelişim aşamalarında ve tablolarda belirtilen basamaklarda gecikme gördükleri takdirde çocuğun konuşacağını düşünerek zaman kaybetmek yerine, uzmanlardan (dil ve konuşma terapistleri, çocuk gelişimi uzmanları, özel eğitim öğretmenleri, çocuk doktorları, kulak burun boğaz doktorları, rehberlik ve araştırma merkezleri) destek almalıdır.

Konuşması Geciken Çocuğun Değerlendirilmesi

Kulak burun boğaz muayenesi

Nöroloji muayenesi

İşitme testi yapılması

Psikolojik değerlendirme

Gerekli olgularda; elektroansfalografi ya da görüntüleme yöntemlerine başvurulmalıdır.

Dil ve konuşma terapisti tarafından değerlendirilmesi.

Sözün Özü

İbn Haldun'a sormuşlar: "Çocuklarımızı nasıl terbiye edelim?"

İbn Haldun ise şöyle dedi: "Çocuklarınızı terbiye etmeye çalışmayın. Zaten size benzeyeceklerdir. Kendinizi terbiye edin yeter.

GECİKMiŞ KONUŞMA PROBLEMİ YAŞAYAN ÇOCUKLARLA NELER YAPILABİLİR?

Erken Çocukluk Dönemi ve Oyun Çocuğun gelişim ve eğitiminde oyunun önemi çok büyüktür. Çocuk yaşamı için gerekli olan birçok davranış, bilgi ve becerileri oyun ortamında öğrenmektedir. Oyun kavramının birçok tanımı yapılmıştır. Bunlardan bazıları:

- Oyun çocuğun kendisini ifade etmesidir.
- Oyun, sonucu düşünülmeden yapılan hareketlerdir.
- Oyun çocuğa hiç kimsenin öğretemeyeceği konuları kendi deneyimleri ile öğrenmesi yöntemidir.
- Oyun çocuğun işidir.
- Oyun bir uyumdur.
- Oyun hayal ile gerçek arasında bir köprüdür.
- Oyun bir sosyal kuruluştur.
- Oyun, çocuğun iç dünyasını yansıtan bir aynadır.
- Oyun, çocuğun kişiliğinin gelişimini sağlayan en ideal bir ortamdır.
- Oyun, çocuğu yetişkin yaşamına hazırlayan son derece önemli bir araçtır.
- Oyun, çocuğun sosyal ve ahlaki değerleri öğrendiği bir arenadır.

Erken çocukluk döneminde birçok gelişim alanında olduğu gibi dil gelişimini ilerletmek için de oyun eğitim programı içerisinde mutlaka yer almalıdır. Bu nedenle her gün dil gelişimini desteklemek için çocukla etkinlikler ve oyunlar planlamalıdır.

* Oyun ve Etkinlikler planlanırken aşağıda belirtilen durumlara dikkat edilmelidir.

- Bebek/çocuğun kronolojik yaşından çok, gelişim gözlem formuna göre gelişimsel yaşı dikkate alınarak hazırlanmalıdır.
- Basitten karmaşığa doğru ilerleyen biçimde planlanmalıdır.
- Günlük yaşam deneyimlerini zenginleştirecek nitelikte olmalıdır.
- Bebek/çocuğun gereksinimlerinin giderildiği beslenme, tuvalet ve uyku gibi rutin zamanların da eğitim amaçlı kullanılmasına yönelik kullanılmalıdır.
- Ortam, bebek /çocuğun sağlığı ve güvenliği açısından tehlikelerden arındırılmalıdır.
- Güvenli olan her tür nesne veya oyun materyalini içermelidir.
- Bebek /çocukla etkili zaman geçirilmesini ön planda tutmalıdır.

* Çocuğunuz geç konuşma tanısı aldıysa evde aşağıdaki etkinlikleri yapmanızın faydası dokunacaktır:

- Çocuğunuzla sık sık yaşına ve gelişim seviyesine uygun oyunlar oynayın. Sevdiği oyunları tekrar tekrar oynamaya devam edin. Oyun çocuğunuzun dil gelişimi destekleyecek en önemli unsurdur. (Oyun örnekleri için 0-36 aylık çocuklar için etkinlik kitabı milli eğitim bakanlığı temel eğitim genel müdürlüğü)
- Aynı şarkıları, aynı ninnileri tekrar tekrar söyleyin, zaman zaman onun söylemesini isteyin. Şarkı söylerken, ninni söylerken kullanabiliyorsanız şarkıya uygun resimler kullanmaya çalışın. Hangi şarkıyı veya hangi ninniye istediğini sorun cevap veremezse ona ipuçları verin. Ördekleri mi söyleyelim, kuşları mı gibi.

- Yaşı uygunsa anaokulu, kreş veya ana sınıfına gönderin.
- Düzenli olarak park gibi alanlarda akranları ile iletişime girmesi için fırsatlar yaratın.
- Evde rutin yapılan işleri dil gelişimini desteklemek için kullanın. 'makineye çamaşır atarken sarı kirli pantolonu ver. Makineye atalım, kırmızı kazağını ver makineye atalım vb. Zamanla rollerinizi değiştirin o sizden istesin. Beraber kek, kurabiye, yemek yapın. Evdeki eksik listesini beraber hazırlayın, beraber toz alın. 'Buralar toz olmuş gel beraber toz alalım. İki tane patates getir. Patates yemeği yapalım, kahvaltı masasına peyniri götür, masaya iki tane kaşık koy vb. Çocuğunuzun kelime dağarcığı yeterli olsa da olmasa da çocuğunuza model olun. Eksik bıraktığı kelimeleri kabul edin, doğrusunu tekrar ederek duymasını sağlayın, bu şekilde kelime dağarcığına katkı sunarsınız. Konuşma becerisi hiç yoksa o anda yaptığınız etkinlik hakkında konuşun.
- Çocukla aynı ortamda oyun oynarken veya etkinlik yaparken çocuğun o anda ilgilendiği şeyler hakkında çocuktan dönüt beklemeden konuşmaya devam edin. Aynı şekilde kendi yaptığınız etkinlikler hakkında da konuşabilirsiniz. Kavramları günlük yaşantınızda sık sık kullanın.' Çorban çok sıcak, hava soğuk, oyuncağın yumuşak, elman küçük, bu balık büyük vb
- Sevdiği bazı oyuncaklarını tehlike oluşturmayacak şekilde ulaşamayacağı yerlere koyun ve sizden istemesini bekleyin. Oyuncağın adını tam söyleyemese bile sizden istediğinde cevap vererek oyuncağını verin. Ne istiyorsun arabanı mı? Araban burada. Al bakalım arabanı...
- 'Çevrenizde gördüğünüz nesnelere ona gösterin ve tanıttin. Markette, okulda, parkta vb. (Hadi salıncağa gidelim, bak salıncak, çocuklar salıncakta sallanıyor gibi)
- Çocuğunuzla beraber basit parmak kuklaları hazırlayın ve bu kuklaları konuşturun.
- Çocuğunuza sürekli aynı soruları sormayın. Sadece soru sormak için soru sormayın. Yerinde ve zamanında gerektikçe soru sormaya dikkat edin. Ayrıca; Sorulan sorulara cevap vermede çocuğunuza süre tanıyın.
- Her zaman cevabı "evet" ya da "hayır" olan sorular sormayın. Daha uzun veya evet hayır kelimeleri dışında cevap verecek şekilde sorular sorun.
- Cümlelerinizi anlayabileceği şekilde kurun. Seviyesine gelişim özelliklerine uygun cümleler kurun tane tane konuşun.
- Televizyon, tablet ve telefon kullanımını sınırlandırın. Bu süreyi konuşmaya, oyuna ve beraber kitap bakmaya ayırın.
- Resimli hikâye kitapları edinin. Bunun için kütüphanelere başvuru yapabilirsiniz.
- Dil gelişimi yeterli olmayan çocuklar okuduğunuz anlamakta zorlanabilirler bu nedenle kitabın resimlerine beraber bakın, kitapta olanları basitçe anlatın ve baktığınız, anlattığınız kitabın görsellerine dikkat çekin. Zamanla size anlatmasını isteyin. Aynı kitaba defalarca bakabilirsiniz. Sık tekrar etmek yeni kelimeler öğrenmelerini kolaylaştırır.
- Yanlış konuştuğunda gülmeyin. Bu durum onu mutlu edecektir ve yanlış konuşmaya devam edecektir.
- Sevdiği şarkıları söylerken siz söylüyorsanız bazen yarım bırakın ve onun tamamlamasını isteyin.
- Her gün çocuğunuzla beraber seviyesine uygun resimli bir kitabın resimlerini inceleyin ve çocuğunuza anlatın.
- Çocuğunuz konuşmak istediğinde fırsat tanıyın, sorularına cevap verin.
- Çocuğunuz soru sormaya teşvik edin.
- Çocuğunuzla sözel iletişim kurmaya dikkat edin. Bu onun yeni kelimeler öğrenmesine yardım edecektir.
- Tüm bunları yaparken çocuğunuzla aynı seviyeye inerek göz kontağı kurun.

- Sizden bir şey istediği zaman konuşması için sorular sorun. ' Su mu istiyorsun, süt mü istiyorsun. Tamam, su istiyorsun. Al bakalım sana bir bardak su. Elma mı istiyorsun portakal mı istiyorsun. Al bakalım sana elma. 'Mümkünse soruyu sorarken bahsettiğiniz nesnelere elinizde olsun ve gösterin cevap olarak işaret etmesi de yeterlidir. Zaman zaman rollerinizi değiştirebilirsiniz. Siz çocuk olsun, o baba veya anne. Bu şekilde oyunlar oynayın.
- Aile albümlerine bakın. Albümdeki kişileri tanıması için ona anlatın ve sorular sorun 'Amcan nerede, amcan ne giymiş. Dayın ne yapıyor. Ablan çiçek topluyor ' vb.
- Dergilerden broşürlerden, eski gazetelerden vb resimler keserek bu resimlerden bir defter oluşturun. Bu resimleri zamanla sorun. Elma nerede, elma ne renk, sarı elma nerede, portakal nerede, masa nerede, masanın kaç bacağı var ...'
- Çocuğunuzla oyun oynarken çocuğunuzun ilgilerine göre oyunlar seçin. Bu öğrenmelerini daha zevkli ve kalıcı hale gelmesini sağlar. Ayrıca mutlaka oyunda lider çocuk olmalıdır.
- Sevdiği gıdaları az az verin. Mesela elmayı çok seviyorsa tabağına küçük küçük koyun bitirince sizden tekrar istemek için iletişim kurmak zorunda kalacaktır.
- Sizden bir şey talep edeceği zaman ne istediğini söyleyemiyorsa onun yerine siz söyleyin. Oyuncak kutusunu açmanızı istiyorsa; Kutuyu açıyım mı? Aç de ...' gibi konuşmalar yapın. Kutuyu açıyorum açtım' gibi tamamlayın.
- Bazen bilerek hatalar yapın. Ayaklarınıza eldiven giyin, ya da üstünüze etek giymeye çalışın. Tepkilerine bakın ve durum hakkında konuşun. Burnunuzu gösterip bu ağzım, gözünüzü gösterip bu burnum deyin. Tepkilerini bekleyin. Tepki vermezse doğrusunu söyleyin 'Hayır olmaz burası burnum, burası gözüm' gibi.
- Çocuğunuzun söylediği cümle veya sözcükleri kendiniz bir iki sözcük ekleyerek genişletebilirsiniz. Sadece 'top ' diyen çocuğunuza 'top mu istiyorsun' 'evet kırmızı top ' vb şeklinde cümleler kurabilir söylediği şeyleri genişleterek yeni kelimeler öğrenmesine yardımcı olabilirsiniz. Seviyesinin çok üstünde cümleler kurmayınız.
- Yapacağınız etkinliklerde bazı şeyleri eksik bırakın. Mesela boyama yapacaksanız boya verin kâğıdı vermeyin. Eksik kalan şeyi sorun ve sizden istemesini bekleyin. İsteyemezse konuşarak siz verin. 'Kâğıdı unutmuşum. Kâğıdı getirdim. Kâğıdı al... ' Kek yapacaksanız bir yumurta verin diğerini yanınıza görebileceği bir yere koyun aynı şekilde istemesini bekleyin.

Konuşma, insanın aklını kullanma sanatıdır.

Eflatun

Ses, ruhun dışı açılan penceresidir.

Gerard de Nerval

Söz, bizi zamana yerleştirir.

Jacques Ellul

MAHREMİYET EĞİTİMİNDE AİLELERİN DOĞRU BİLDİĞİ YANLIŞLAR...

Çocuklar için Mahremiyet Eğitimi , kendi bedenlerine yönelebilecek tehlikelerden korunabilmeleri için verilmesi gereken önleyici bir eğitimidir. Mahremiyet eğitimi, çocuğa bir günde anlatılabilecek bir kavram değil, doğumundan itibaren yaşam şekliyle kazandırılabilir bir süreçtir.

Bu eğitim, çocuğun kendi bedenini korumasını , oyun oynarken bile kişisel sınırları ihlal etmemesini hatta tuvalet eğitimi gibi bir çok günlük yaşam aktivitelerini de kapsamaktadır. Özellikle anne babalara bu konuda çok büyük görevler düşmektedir. Çünkü dünyaya yeni gelmiş çocuğun süreç içinde mahremiyet algısı, en yakınında olan anne ve babasını gözlemlemekle oluşur.

Örnek olay-1

Ali'nin anne ve babası bazen odalarının kapısını kapatmadan bazen de evin herhangi bir yerinde kıyafetlerini değiştirmektedirler. Anne ve babasının bu durumuna şahit olan Ali, okulda beden eğitimi dersine çıkmadan önce sınıfta bütün sınıf arkadaşlarının önünde kıyafetlerini değiştirmeye başlamaktadır.

Örnek olay-2

Mehmet'in anne ve babası her zaman odalarının kapılarını kapatarak kıyafetlerini değiştirmektedir. Anne ve babasının bu konudaki hassasiyetine şahit olan Mehmet okulda beden eğitimi dersine hazırlanırken giyinme odasına gidip kapıyı kapatarak kıyafetlerini değiştirmeye özen göstermektedir.

Ali ve Mehmet'in davranışları incelendiğinde;

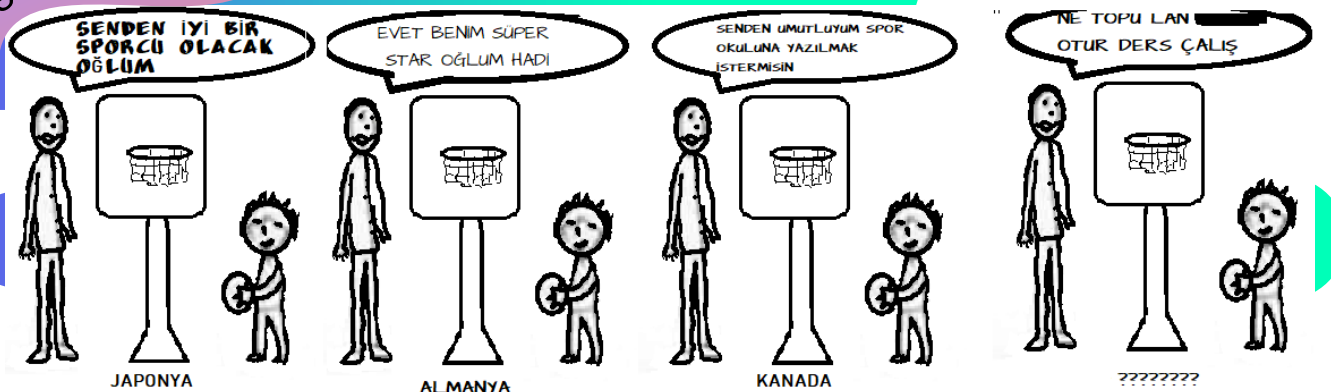
Ali'nin herkesin içinde kıyafet değiştirme alışkanlığını normal karşılama sebebi, ailesinin de aynı davranışları evlerinde sergilemesidir.

Mehmet'in bu konudaki hassasiyetinin sebebi ise aile içerisinde gözlemleyerek öğrendiği mahremiyet algısıdır.

Bu iki olaydan da anlaşılacağı gibi ebeveynlerin günlük yaşamlarındaki hal , tavır ve davranışları bir çocuğun mahremiyet algısını en temelinden etkilemekte ve olumlu ya da olumsuz davranışlar ortaya çıkarmaktadır. Bu davranışlar çocuğun kişilik gelişimini oluşturup, tüm hayatı boyunca etkisini sürdürecektir , kendi özel alanlarını koruyabilme algısını da şekillendirecektir.

Böylesi önemli bir eğitimin kazandırılabilmesi için ebeveynlerin dikkat etmesi gereken bir çok unsur vardır. Bu unsurlar içerisinde yanlış bilinen bir çok davranış örnekleri bulunmaktadır.

Bilinçli bir aile erken bir cennettir.

Yanlış Davranış Örnekleri

Doğru Davranış Örnekleri

Oğlumun sokakta atletsiz gezmesinde bir sakınca yoktur.	İnsanların vücutlarında dokunulmaması gereken özel bölgeler vardır. Bu bölgeler sadece kızlara has olmamakla birlikte erkek çocuklarının da bu bölgelere dikkat etmeleri gerekmektedir. Bu sebeple erkek çocuklarının da giyimlerine dikkat edilmelidir.
Kızımın eteğinin altına her zaman çorap ya da tayt vb. bir şeyler giydirmeme gerek yoktur. Zaten yanında ya ben ya da öğretmeni her zaman vardır.	Çocukların bedenlerinin tıpkı yetişkinlerin bedenleri gibi sakınılması gerekir. Oynarken vücudu açılan çocuk zaman zaman istismara açık hale gelebilir. Bu sebeple çocuklar için aileler tarafından bazı tedbirler alınmalıdır.
Çocuğumun altını kardeşinin yanında ya da başka bir topluluğun içinde değiştirmem normaldir. Çocuğumun kıyafetlerini kardeşleri veya akrabalarımızın yanında değiştirmekten rahatsızlık duymam.	Kardeşinin kıyafetlerinin ya da altının değiştirildiğine tanık olan çocuk cinsel bölgeleri daha fazla merak etmeye başlayabilir ya da bunun araştırmasını kardeşinin bedeni üzerinden öğrenmeye çalışabilir. Bu durum çocuğun beden ve cinsellik algısında olumsuz durumlara yol açabilir. Ayrıca başka insanların yanında savunmasız olan çocuğunuzun bedenini açmanız zaman zaman çocuğu istismara açık hale getirebilir. Bu sebeple çocuklarımızın kıyafetleri ya altı değiştirilirken başkalarının olmamasına dikkat edilmelidir.
Çocuğumun tuvalete veya banyoya girdiğinde kapıyı açık bırakması normaldir.	Çocuklara kişisel bakım becerilerini kazandırırken bir yandan da mahremiyet bilincini aşılacak gerekmektedir. Bunun için tuvalette ya da banyoda kapısının kapalı olması ve özel yerlerini başkalarının görmemesi gerektiği bilgisi küçük yaşlarda öğrenildiyse kalıcılığı daha fazla olur. Bu durum ilerleyen yaşlarda çocuğun kendi güvenliğini de sağlar.
Banyo yaptırırken çocuğumun bedeninin her yerine bakmamda bir sakınca yoktur.	Çocukları banyo yaptırırken mahrem bölgelerini yıkadığımızda başımızı hafif eğerek, ya da gözleri kısıp bakmak daha doğrudur. Bu sayede çocuk, mahrem bölgelerine anne ya da babası bile bakmazken bir başkasının asla bakıp dokunmayacağı bilincini kazanmış olur. Böyle yetişen çocukların kendilerini korumaları ve kötü dokunuşları fark etmeleri daha kolay olur.
Çocuğumun her zaman yatak odamızda uyuması normaldir.	Çocukların en geç 2-3 yaşa kadar anne ve babalarının odasında uyuması normaldir. Ancak bu yaşlardan sonra çocuklar iyi bir gözlemci haline geldikleri için anne babasının özel ilişkisine şahit olması sakıncalıdır. Mahremiyet algılarının temelleri oluşmaya başladığından odaların ayrılması çocuğun kişilik gelişimi için önemlidir.

Sevgimizi göstermek için çocuğun poposunu ısırarak, dudaklarından öpmek, "aşkım, sevgilim" gibi sözler kullanmak da bir çeşit istismardır.

Yanlış Davranış Örnekleri

Doğru Davranış Örnekleri

Bizim ve yakın akrabalarımızın çocuğumu öpmesi ve sevmesi için izin istemelerine gerek yoktur.	Çocuk belirli bir yaşa geldikten sonra hayır diyebilme becerisini kazanmak zorundadır. Bu süreçte çocuğun bedeninin özel olduğu ve izinsiz dokunulmaması gerektiği bilinci en başta ailesi tarafından oluşturulmalıdır. Ailesi tarafından öpülürken bile izin istenen çocuğun yabancı birine karşı koyması çok daha kolaydır.
Evin içinde başka bir odaya girerken kapıyı çalmaya gerek duymam.	Ev içinde de olsa herkesin kendi kişisel alanları olması gerektiği bilinci mahremiyet eğitiminin bir parçasıdır. Bu sebeple kapı çalarak odalara girmek ev içinde de gerekli bir kuraldır.
Çocuğumun her zaman uysal, sessiz, sakin bir çocuk olmasını ve büyüklerinin her dediğini onaylamasını isterim.	Çocuklara bahsi geçen olumlu davranışların yanı sıra kendi düşüncesini savunabilme, gerektiği zaman hayır diyebilme becerisinin de öğretilmesi gerekmektedir. Bu durum çocuğun yaşayacağı olumsuz durumlarla baş etmesine katkı sağlarken, kendini koruyabilme ve yaşadıklarını korkmadan anlatabilme özgürlüğünü de beraberinde getirir.
Ev oturmalarında çocuğumun arkadaşları ile odasında kapıyı kapatıp oynamasına izin veririm.	Çocuklar masum oldukları kadar meraklı ve iyi birer gözlemcidirler. Çocuğun oynadığı farklı yaşlardaki arkadaşları, oyunlar esnasında farklı rolleri canlandırabilir ve yaşı küçük olan çocuğu bu durum olumsuz etkileyebilir. Bu sebeple zaman zaman çocukların oyun oynarken gözlemlenmesi gerekir.
Çocukları cinsel organlarından sevmek doğal bir şeydir.	Toplumumuzda aile büyüklerinin özellikle erkek çocuklarını cinsel organlarla sevmek gibi alışkanlıkları zaman zaman olabilmektedir. Ancak bu sevgi şekli hem çocuğun özel bölgesini ihlal etmekte hem de mahremiyet algısını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu dokunuşa ailesinden alışan çocuk bir yabancıнын özel bölgesine dokunmasını kötü bir dokunuş yerine sevmeye eylemi olarak algılayabilir. Bu durum çocuğu istismara açık hale getirebilmektedir. Hem kız hem de erkek çocuklarının cinsel organlarıyla sevilmemesi konusunda aile büyüklerine uyarıda bulunmak gerekecektir.
Televizyonda uygunsuz bir sahne görür görmez hiç bir şey söylemeden hemen kapatmalıyım.	Uygunsuz sahnelerde hızla tv yi kapatmak çocuğun tv de ne olduğuna dair merakını artıracaktır. Doğru olanı ekranı hızla kapatırken 'İnsanların özel bölgelerine dokunmak doğru değildir.' vb. açıklamalar yapmaktır. Bu sayede çocukların hem merakı giderilmiş olur hem de mahremiyet kavramının gelişmesine katkı sağlar.
Çocuğumun sırlarını bizlere anlatmaması doğaldır.	Çocukların duygularını aileleriyle rahatça paylaşmaları onları yaşayabilecekleri olumsuz durumlardan kurtarabilir. Bu paylaşımların sıklığı çocukların yaşadıkları istismar durumlarını ailesiyle konuşmasını kolaylaştırır. Bu sebeple çocuklar, sırlarını en az bir ebeveyn ile paylaşmalıdır ve aileler bunu desteklemelidir.

OKULA UYUM

Okul bir çocuğun güvenli ev ortamından ayrılıp ilk toplumsallaşma fırsatı edindiği yerdir. Çocuğun okulda edindiği toplumsal becerileri hem kendi kişisel hayatında hem de ebeveyn ortamında önemli değişikliklere sebep olmaktadır.

Ev ortamında sadece aile içi kurallarla yetişen çocuğun, okul ortamında başka bir disiplin ve farklı kurallarla karşılaşmasıyla bocaladığı görülmektedir. Çocuğun okula uyum dönemi, sadece kendisini değil çevresindeki her bireyin katkı sağlayarak destek olabileceği bir süreçtir. Bu bakımdan ele alındığında okulun, değişime katkı sağlayan en önemli basamağının toplumsallaşma olduğu görülmektedir.

Ailesi içerisinde anne ve babasından bireysel olarak gördüğü ilgi, yerini sınıftaki arkadaşlarıyla paylaşmak zorunda olduğu öğretmen ilgisine bırakmaktadır. Bu durumun şokunu ilk günlerde yaşayan çocuk ilerleyen zamanlarda bunu atlatmaya başlar. Ancak şaşıracağı ve uyum sağlamakta zorlanacağı yeni durumlar hala onu beklemektedir. Bunlar bazen her gün aynı saatte uyanmaya alışmak bazen de tuvalete gitmenin de izin almayı gerektiren bir davranış olduğunu öğrenmektir. Evde serbest bir ortama alışan çocuk okul ortamındaki her şeyin kurallar çerçevesi içerisinde yapılması gerektiğine de bir süre uyum sağlayamaz. Daha sonra bu kuralları da özümsemeye başlarken kendisine destek olacak kişiler ilgisi ve sevgisini eksik etmeyecek olan öğretmeni ve ailesi olacaktır.

Uyum dönemini sağlıklı bir şekilde atlatan çocuğun ilgisi artık kendisiyle aynı süreçlerden geçen arkadaşları ve bunun üstesinden gelmesini sağlayan öğretmene yönelir. Çocuk öğretmenin sevgisini, ilgisini kaybetmemek için davranışlarına pek çok alanda yön verir. Çocuk açısından bakıldığında öğretmenin sevgi ve ilgisi çocuğun istenilen görevleri yerine getirmesi karşılığında elde edilen kavramlardır.

Bu nedendir ki pek çok çocuk öğretmenin isteklerini ya da verdiği ödevleri severek yerine getirme arzusuna rağmen ,sevginin karşılıksız olduğu anne ve babalarının isteklerini yerine getirme konusunda çok istekli davranmaz. Arkadaşları için okula koşarak gelip öğretmenin verdiği ödevleri itina ile yapmaya çalışır. Birçok çocuk uyum sürecini başarı ile tamamlar.

Bahsi geçen okula uyum süreci bütün çocuklarda benzer şekilde seyretmeyebilir. Aile ortamında sosyal becerileri edinmiş, kurallarla yaşama alışkanlığı kazanmış olan çocuklar okulun kültürüne daha hızlı adapte olurlar. Ancak tek sosyal çevresi ailesi olan, okula gelene dek akranlarıyla bir arada zaman geçirme fırsatı olmayan, kurallarla yaşamak zorunda olduğunu aile içerisinde öğrenmeyen çocukların okul uyum süreci daha yavaş ve zor gerçekleşmektedir.

Bu bağlamda bakıldığında çocuğun bir yandan aile içinde yetiştirilme tarzı diğer yandan da mizacının okula uyumunu etkilediği görülmektedir.

Bu sebeple ailelerin çocuğun okula uyumunu kolaylaştırmak için ebeveynlere düşen görevler bulunmaktadır.

ÖNCE	SONRA
<p>-Çocuğu 'Yaramazlık yaparsan seni okula göndeririz vs. tehditler yerine okula özendirici ifadeler kullanmalıyız.</p> <p>-Aile içerisinde anne ve babanın ortak kurallar koyarak çocuğu bir disiplin anlayışıyla yaşamaya alıştırmak</p> <p>-Yaşına uygun sorumluluklar(oyuncaklarını, yatağını toplamak vb.) vererek çocuğun kişilik gelişimine ve okul hayatına katkı sağlamak</p> <p>-Okul yaşantısına uygun oyunlar ekleyip okul sevgisi kazandırmak</p> <p>-Eğitici çocuk hikâyeleriyle çocuklarda bilişsel, sosyal ve öz bakım becerilerini(mevsimleri öğrenme, paylaşma, yardımlaşma, diş fırçalama) kazandırmak</p>	<p>-Çocuğa her gün olarak okulda neler yaptığını sormak ve çocuğun okulda yaşadığı keyifli anlarını pekiştirerek</p> <p>-Çocuğun okul ortamına kolaylıkla adapte olabilmesi için; okulda neler yapıldığını nasıl kurallar konulduğunu bilmek ve ev ortamında bunlara paralel olacak şekilde kurallar koymak</p> <p>-Sınıf öğretmeniyle iletişim halinde ve çocuğun gelişimi için işbirliği içinde olmak</p> <p>-Çocuğa verilen ödevlerde ona yardımcı olarak sorumluluklarını yerine getirmesini ve sınıf içinde daha istekli bir şekilde vakit geçirmesini sağlamak</p> <p>-Bazı çocuklar anneye ya da babaya daha bağımlıdırlar. Çocuğu okula bırakan kişinin ayrılmakta zorlandığı aşırı bağılı olduğu ebeveyninin yerine diğer ebeveyninin okul götürmesini sağlamak gerekecektir.</p>

Yukarıda bahsedilen uyum süreci, okul öncesi ve ilkokul düzeyinde öğrenciler için geçerlidir. Onların yanında olmamız için ailelerin vermesi gereken desteklerdir.

Peki uyum süreci sadece ilköğretim kademesinde mi önemlidir?

Bireyler başka süreçlerde, başka ortamlara ayak uydurmak durumunda kalmazlar mı?

Aslında hayatın her dönemi bireyler için uyum süreci içinde geçmektedir. Fakat, bunu "öğrencilik" kimliği içinde yaşanan süreçler olarak ele alırsak çocuğunuzun Ortaöğretime uyum sürecini de göz ardı etmemeniz gerekir.

Liseye başlayan çocuk, bir çok değişimi aynı anda yaşamak zorunda kalır. Bir yandan arkadaş çevresi değişir diğer yandan dersleri bir anda farklılaşır ve zorlaşır

bunların yanı sıra çocukluktan ergenliğe geçiş sürecini de bu dönemde yaşamak zorunda kalır.

Tüm bunlarla baş etmeye çalışan çocuk bazen evinden ayrılıp pansiyon hayatına da adapte olmak durumunda kalabilir. Bu süreçte çocuğu zorlayan durumlardan biri de aile özlemi olacaktır.

Bu süreçte velilerin çocuklarına karşı daha hassas ve dikkatli olmaları gerekmektedir. Bir çok uyum sürecini iç içe yaşayan çocuk, ergenlik sorunlarıyla da baş etmeye çalışırken aile desteğine ihtiyaç duyacaktır. Aile desteği çocuğun yeni okuluna, yeni yaşam tarzına, birden farklılaşan vücuduna uyum sağlamasına yardımcı olacaktır. Çocuğu anlamaya çalışmak, her türlü sıkıntısını dinleyerek ona yardımcı olabileceğinizi hatırlatmak, onun hem kendine olan güvenini artıracak hem de ondan desteğinizi esirgemediğinizi fark ettirecektir.

Okullarda Çocuklara Engelliliği Nasıl Anlatabiliriz?

Okullarda tam zamanlı kaynaştırma uygulaması ile birlikte farklı engel gruplarından öğrenciler sınıflarda akranlarıyla birlikte aynı anda eğitim görüyor. Bazı öğrencilerin engelleri görünür. Mesela, tekerlekli sandalye kullanıcısı olma, görme engelinin bulunması gibi. Bazı öğrencilerin engelleriyse dışarıdan bakıldığında fark edilmez. Örneğin; otizmlili olma ya da bir öğrenme güçlüğüne sahip olma gibi.

Çocuklar meraklıdır ve dikkatlerini çeken bir şeyi çekimserlik göstermeden ve filtreleme ihtiyacı da hissetmeden soruverirler. Hatırlıyorum bir gün teneffüste farklı sınıflardan çocuklar rehberlik servisine gelmişti. Kimisiyle sohbet ediyordum, kimisi masanın üzerindeki dergi ve oyuncaklarla ilgileniyordu. O sırada yanımda 3. sınıflardan hafif düzey zihinsel engel tanısı olan ve konuşma şekli ve iletişim biçimi nedeniyle farklı bir durumu olduğu anlaşılan bir kız öğrencimiz vardı. Ben onunla sohbet ederken bunu gören 2. sınıflardan bir başka kız öğrenci bana dönerek ve diğerlerinin duyacağı şekilde “o özürlü mü?” diye sordu. Ben ne diyeceğimi bilemediğim için önce duymazlıktan geldim. Aradan birkaç saniye geçti ve kız öğrenci sorusunu tekrar yöneltti, yine aldırmadım. Öğrenci sorusunu üçüncü kez tekrarlayınca, hızlı ve biraz sinirli bir tonda “hayır” diye yanıtlayıp kafamı çevirdim. Kısacası nasıl cevap vereceğimi bilemediğim için panikledim ve aslında güzel bir fırsatı kullanamamış oldum. Aradan birkaç ay geçince soruyu soran öğrencimin otizmlili bir kardeşi olduğunu öğrendim ve taşlar yerine oturdu. Çocuğun hayatında engellilik kavramı vardı. Hem de çok yakınında. Sorduğu soru da bunun uzantısıydı. Peki bizler okullarda engelliliğin anlatılması ile ilgili neler yapabiliriz?

Türkiye’de bu konuda çok fazla kaynak ya da materyal henüz yok ama gün geçtikçe bu durum değişiyor. Ayrıca yurt dışında yapılan bazı çalışmaları kendi kültürümüze ve öğrencilerimize uyarlayabiliriz. Ama öncesinde öğrencimizin ailesiyle bu konuda iletişim kurmamız önemli. Bazı aileler çocukla ilgili yapmayı planladığınız bir farkındalık çalışmasının onun için bir etiketlemeye sebep olabileceğini düşünebilir ve bu çalışmanın yapılmasını istemeyebilir. Bazı ailelerse çocuklarındaki –varsa - farklı görünüm, tutum ve davranışları diğer çocukların bu tür bir çalışma ile daha rahat kabulleneceğine inanarak sizinle işbirliği yapmayı tercih edebilir. Bu yüzden aileyi sürece dâhil etmek, yapmayı planladığınız çalışmalarla ilgili bilgi vermek ve onların onayını ve katkısını almak hem etik boyutuyla hem de başarıya ulaşmak için çok önemli. Bu aynı zamanda sizin öğrenciye daha doğru bir müdahalede bulunmanızı sağlayacak ve aileyle işbirliği yaptığınız için onların okula duyduğu güven hissi pekişecektir. Yapacağınız çalışmanın içeriği, kimlerin dahil edileceği, kullanılacak materyal ve çalışmanın süresi gibi konular hitap edeceğiniz yaş grubuna bağlı olarak değişiklik göstermeli. Ben ilkökul düzeyinde yapılabilecek çalışmalardan bahsedeceğim. Genetik bir farklılık durumu olan Down Sendromunu ele alalım. Down Sendromlu bireyler özellikle fiziksel görünümleri ve konuşma şekilleri nedeniyle dikkat çektiği için çocuklardan bu yönde sorular gelebilir. Bu konuda diğer çocuklara da bilgi vermek için sınıfta hikâye okuma etkinliği düzenlenebilir. Bu konuda Tübitak’ın 6 yaş ve üstüne yönelik “Down Sendromlu Bir Arkadaşım var”

isimli, bir yaz kampında arkadaş olan biri Down Sendromlu iki çocuğun hikâyesini anlatan kitabından faydalanabilirsiniz. İrlanda yapımı ve Down Sendromlu bir kızın başrolünde olduğu Türkiye'de de yayınlanan Punky isimli bir çizgi film var. Orijinalinde Punky'nin seslendirmesini de Down Sendromlu bir sanatçı yapmış. Türkiye'de ise seslendirme maalesef profesyonel bir sanatçı tarafından gerçekleştirilmiş. Eğer buna dikkat edilseydi eğitimcilere okulda çocuklara izletip üzerinde konuşmak için önemli bir imkân sunabilirdi ama yine de çocuklara Down Sendromunu anlatmak için iyi bir fırsat olabilir. Otizmlili bir öğrenciniz olduğunda ise Tohum Vakfı'nın hazırlamış olduğu Otistik Değil Otizmliyim isimli dört dakikalık farkındalık videosunu izletebilirsiniz. Bu videoda otizmlili bireylerin özellikleri, farklılıkları bir çocuğun ağzından akıcı bir şekilde anlatılıyor. Yine Tohum Otizm Vakfı'nın hazırlamış olduğu ve çok beğendiğim bir başka videonun ise süresi üç buçuk dakika ve ismi Gökkuşluğu Okulu. Video renkler üzerinden farklılıklara vurgu yapılarak açılıyor ve ardından farklı özelliklere sahip çocuklar ve bu farklılıklar karşısında bizim neler yapabileceğimiz kısaca anlatılıyor. Mesela İdil'in turuncu kabarık saçları var ve arkasında oturan arkadaşları tahtayı göremediğinde omzuna hafifçe dokunarak onu uyarmaları yeterli, ya da gözlük kullanan Burak tahtada yazanları çok iyi göremediğinde yanındaki arkadaşları defterini ona gösterebilir.

Mesela İdil'in turuncu kabarık saçları var ve arkasında oturan arkadaşları tahtayı göremediğinde omzuna hafifçe dokunarak onu uyarmaları yeterli, ya da gözlük kullanan Burak tahtada yazanları çok iyi göremediğinde yanındaki arkadaşları defterini ona gösterebilir. İşitme cihazı kullanan İtir'la göz göze bakarak konuşmalısın ve otizmlili Tolga seninle ilgilenmiyor gibi gözükse de onu yaptığın her şeye katmaya devam et gibi mesajlar içeriyor video. Tabii her çocuğun farklı özellikleri ve ihtiyaçları da olacağı için tek başına bir video yeterli değil. Yurt dışında okuduğum örneklerde ailenin sınıfa girerek çocuğunu anlatması ve öğrencilerden gelen soruları yanıtlaması gibi yöntemlerin de kullanıldığını gördüm. Çocuklar teknolojiye bayılır. Örneğin işitme cihazı kullanan bir öğrenciniz varsa bu cihazı göstermeniz ve onunla ilgili bilgi vermeniz dikkatlerini çekecektir. Bu, cihazın bir oyuncak olmadığı ve dikkatli bir şekilde kullanılması gerektiği bilgisini iletmek için de iyi bir fırsat yaratacaktır. Görme engeli olan bir öğrenciniz varsa, sınıfta ve okulda ders içi ve ders dışı etkinliklerde ne tür düzenlemelere ya da desteğe ihtiyaç duyabilir ve sınıf arkadaşlarının bu konuda dikkat etmesi gerekenler nelerdir konusunda bir çalışma yapabilirsiniz. Sınıfa görme engelli bir konuşmacının davet edilmesi çocukların görme engelli bir yetişkin modelini ve yapabileceklerini görmeleri açısından da önemli.

Sınıfa görme engelli bir konuşmacının davet edilmesi çocukların görme engelli bir yetişkin modelini ve yapabileceklerini görmeleri açısından da önemli. Bu sene ilkokulda görev yapan bir arkadaşım görme engelli öğretmen komşusunu okuluna davet ederek bir seminer gerçekleştirilmesini sağladı. Çocuklar “yemeğini yaparken zorlanıyor musun?” , “nasıl okudun?” , “evinden okula nasıl gidip geliyorsun?” “sınav kâğıtlarını nasıl okuyorsun?” “renkleri nasıl ayırt ediyorsun?” “neden gözlük takıyorsun?” gibi sorular yöneltmişler. Arkadaşım “engelli kişilerin hayatlarını çok farklı sanıyorlardı, bu sorularla onların da hayatlarını tek başına sürdürebildiklerini görmüş oldular” dedi. Dergimizde de yazıları yayımlanmış olan anaokulu öğretmeni Canan Çam Yücel’in “Bir Çocuk Kalbinin Duvarları Yoktur” isimli yazısında baston kullanımını çocuklara çok güzel bir şekilde açıkladığı bölümü buraya aktarıyorum: “Okulun ilk haftalarıydı, bastonumu kullanarak sınıfa girdim. Çocuklardan biri: “Öğretmenim, o ne?” dedi. Ben de “Size en yakın arkadaşımı tanıtayım mı?” diye sordum. “Bu benim en yakın arkadaşım, adı baston.

Görmeyen ya da az görenler önüne çıkan engellerden kendisini haberdar etsin diye baston kullanırlar. Önüme bir engel çıktığında bastonum benden önce o engele çarparak ses çıkarıp bana haber veriyor. Bu nedenle ben de en yakın arkadaşımı hiç yanımdan ayırmıyorum.” dedim. Bu konuşmayı öğrencilerime yalnızca bir kez yaptım ve bir daha bana bununla ilgili hiç soru sormadılar, aramıza sonradan katılan arkadaşlarına da kendileri anlattılar.” Bu açıklama son derece anlaşılır, somut ve hikâyeleştirildiği için de hitap ettiği yaş grubuna çok uygun.

Tüm bu paylaştıklarım elbette ki çok sınırlı örnekler. Bu örnekleri çoğaltmak, farklılaştırmak, zenginleştirmek ve öğrencinin / sınıfın ihtiyaçlarına uyarlamak mümkün. Doğru, sistemli ve tutarlı uygulamalarla elde edeceğimiz sonuçlara paha biçilemez olacaktır. Bu yazı EEEH (Eşit, Erişilebilir, Engelsiz Hayat) Dergi'de yayımlanmıştır. Yazar: Pınar Yavuz Yıl:2016 Sayı: 29

Helen Keller 1880-1968 yılları arasında yaşamış Amerikalı bir pedagoğdur. Onu diğer pedagoğlardan farklı kılan şey neredeyse doğuştan diyebileceğimiz kör, sağır ve dilsiz olmasıydı. O, insan beyninin gücünün de canlı bir örneği. Yaşamın ilk on dokuz ayında zihninde yer etmiş tek bir sözcükten, “su” sözcüğünden yola çıkarak başardığı her şey (İngilizce, Almanca, Fransızca, Latince ve Rusça konuşabiliyordu) beynin, kullanıldığı takdirde ne olağanüstü kapasitesi olduğunu gösteren bir mucizenin ifadesi.

Bakan körler, işiten sağır ve konuşan dilsizlerle dolu olan bir dünyada o gören bir kör, duyan bir sağır ve kendini ifade edebilen bir dilsizdi. Helen Keller, yaşamı parmak uçlarıyla keşfetti... Azmiyle, yaptıklarıyla ve yarattıklarıyla milyonlarca insan için esin kaynağı ve başarı örneği oldu. Onun hayat hikayesini okuduğunuzda, “zor” yaşamınızı kolaylaştırma gücünün kendinizde olduğunu da keşfedeceksiniz. Tıpkı Helen Keller gibi.

Ne Okunmalı?

Choose kind.

Julia Roberts
Owen Wilson
Jacob Tremblay

wonder

From the beloved bestseller

MUCİZE

LIONSGATE PRESENTS IN ASSOCIATION WITH WALDEN MEDIA AND PARTICIPANT MEDIA A MANDEVILLE FILMS / LIONSGATE PRODUCTION JULIA ROBERTS OWEN WILSON JACOB TREMBLAY "WONDER" MANDY PATINKIN DAVEED DIGGS
DIRECTED BY DEBORAH AQUILA, CSA & TRICIA WOOD, CSA. WRITTEN BY JENNIFER SMITH AND ALEXANDRA PANTSANAS. PRODUCED BY MARCELO ZARVOZ, JESSIE A. MONVILLE, PRUD'HOMME, AND MARK LIVOLSI, ACE. EXECUTIVE PRODUCERS KALINA IVANOV AND JON BURGESS, ASC.
EXECUTIVE PRODUCERS JEFF SKOLL, ROBERT KESSEL, MICHAEL BEUGG, R.J. PALACIO, ALEXANDER YOUNG. PRODUCED BY DAVID HUBERMAN, CO-PRODUCED BY TODD LIEBERMAN, CO-PRODUCED BY R.J. PALACIO. COSTUME DESIGNER STEPHEN CHBOSKY AND STEVEN CONRAD AND JACK THORNE. DIRECTED BY STEPHEN CHBOSKY.
WALDEN MEDIA PARTICIPANT MEDIA MANDEVILLE FILMS LIONSGATE
In Cinemas
December 1
#Choskyandwonder
LIONSGATE

Wonder (Mucize), Stephen Chbosky'nin yönettiği ve Julia Roberts, Owen Wilson, Jacob Tremblay, Izabela Vidovic, Mandy Patinkin ve Daveed Diggs'in oynadığı 2017 Amerikan komedi-drama filmi. Jack Thorne, Steven Conrad ve Chbosky tarafından yazılan, aynı isimdeki 2012 romanına dayanmaktadır.

August Pullman yüzündeki deformasyonlar nedeniyle yaşatlarından farklı bir çocuktur. August, beşinci sınıfa kadar evde eğitim alır; beşinci sınıfta okula başlar ve ilk kez girdiği okul ortamında aslında kendisinin de "normal" bir çocuk olduğunu kanıtlamaya çalışır. Bu film August Pullman'ın inanılmaz yüreklendirici ve ilham verici hikayesini anlatmaktadır. Her öğretmenin, her öğrencinin ve her ailenin izlemesini tavsiye ederiz.

BULSURAM

Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik ile Özel Eğitim terimlerini içeren bulmacamızda soruların yanıtını bil ve sözcük avında işaretle...

K	G	E	G	U	F	O	B	İ
A	Z	G	Ö	R	E	N	K	İ
Y	R	O	N	Y	V	W	K	L
N	A	U	Ü	J	D	O	W	N
A	M	W	L	Z	E	T	R	O
Ş	M	P	L	F	E	İ	E	G
T	E	E	Ü	K	E	Z	M	L
İ	N	B	L	Ş	Ğ	M	P	İ
R	A	Y	Ü	M	İ	Z	A	Ç
M	Ş	N	K	M	T	Ğ	T	Ş
A	İ	K	İ	Ş	İ	L	İ	K
M	K	E	L	R	M	P	P	S
U	V	Z	D	V	U	D	M	İ
T	E	P	İ	M	T	E	Ğ	R
U	Y	K	G	L	İ	H	Ö	R
T	S	H	Y	W	Z	B	O	T
Z	E	K	A	Ö	M	P	T	F
J	L	Ç	K	F	R	E	U	D
O	S	M	A	N	R	B	W	Ç

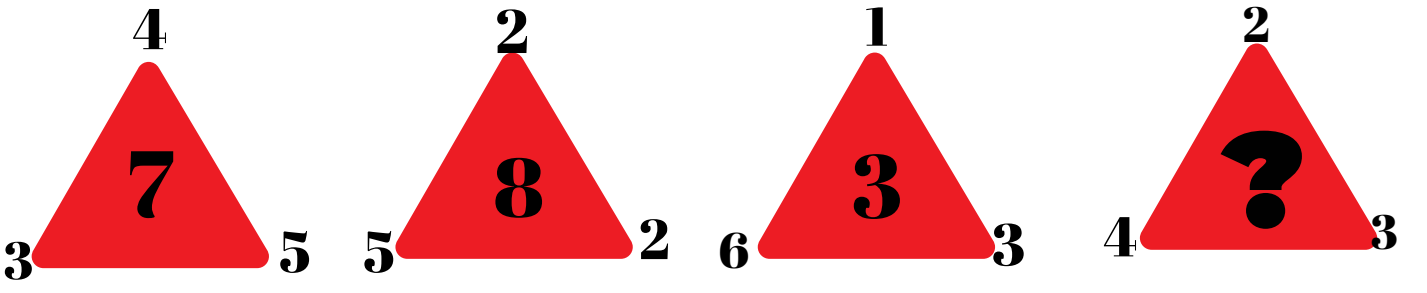

Kelimelerin Tanımları

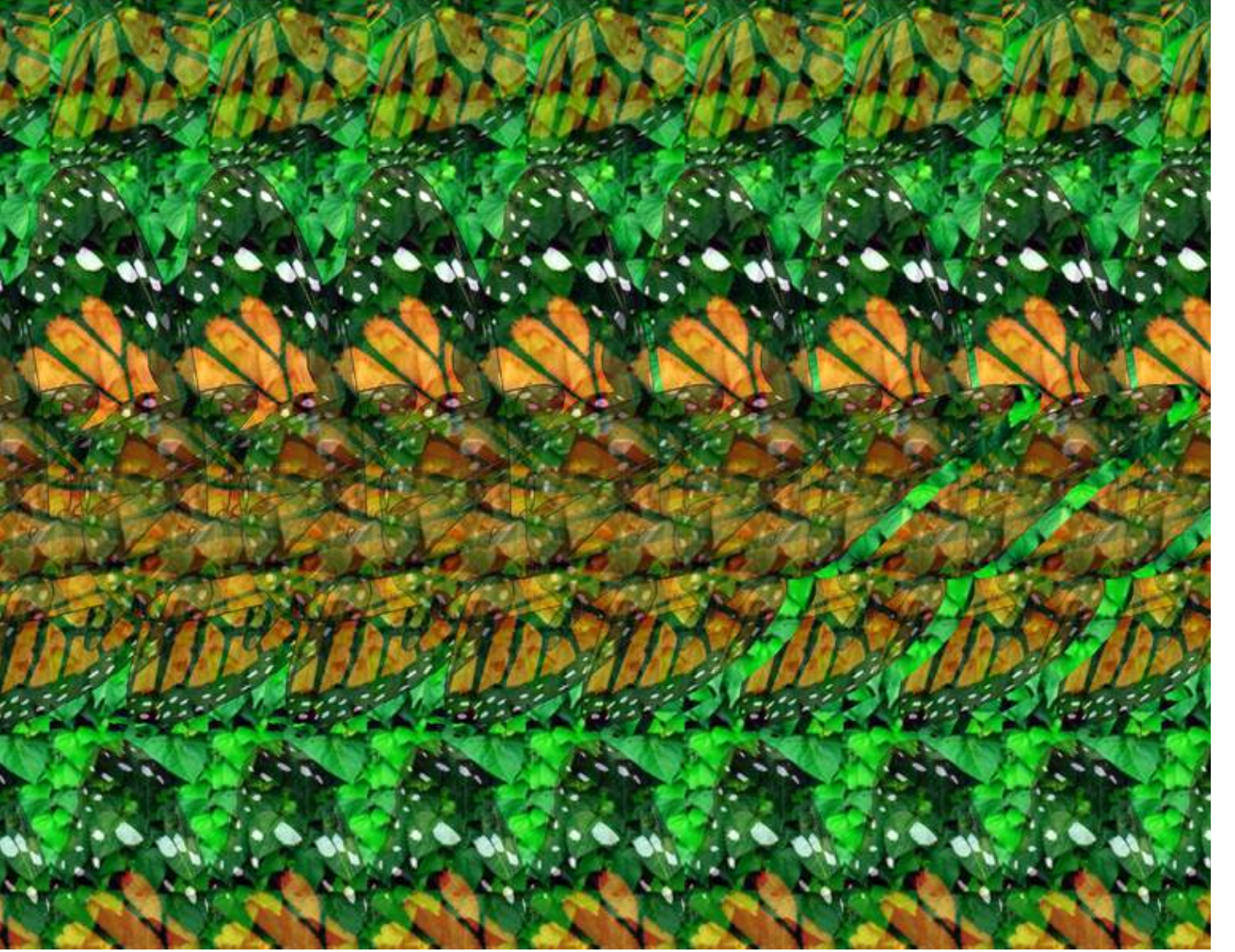
1. İd ile süperego arasında dengeyi kuran, kelime anlamı "Benlik" olan psikolojik kavram,
2. X kromozomu üzerinde bulunan MECP2 geninin kusurlu olmasından kaynaklanan, özellikle kız çocuklarında görülen sendromun adı,
3. İd, Ego ve Süperego kavramlarını psikolojiye kazandıran,Psikanalizin kurucusu olarak da bilinen Avusturyalı nörolog(Sigmund)
4. Başedilememesi durumunda yerini Anksiyete Bozukluğuna bırakan duygu,
5. Okullarda ruh sağlığı hizmeti veren meslek grubunun mezun olduğu alanın kısaltması,
6. Üç yaşından önce başlayan ve ömür boyu süren, sosyal etkileşime ve iletişime zarar veren, sınırlı ve tekrarlanan davranışlara yol açan beynin gelişimini engelleyen engel türü,
7. İnsanların davranışlarında kasıtlı, kendi yaşantısı yoluyla, istendik, kalıcı izli davranış meydana getirme süreci,
8. Beynin öğrenme, anlama, soyut düşünme, sebeplendirme, planlama, problem çözme gibi zihinsel işlevlerine verilen genel ad,
9. Trizomi 21 adıyla da bilinen 21. kromozomun fazla olmasından kaynaklanan engel türü,
10. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin akranlarıyla aynı sınıfta eğitim alması uygulamalarına verilen ad,
11. 'Seçici Konuşmama' diye de bilinen çocuğun/gencin belirli ortamlarda konuşup belirli ortamlarda konuşmama durumu(Selektum .....),
12. İşlevini kısmen veya tamamen kaybetmiş uzuvların performansını arttırmak ve daha fazla kullanılabilir hale getirmek amacıyla vücuda takılan yardımcı cihazlara verilen ad,
13. Zaman zaman kişilik ve huy ile karıştırılan, kişiliğin kalıttan getirdiği özellikler,
14. Türk tarihinin en ünlü halk ozanlarından biri olan, görme engelli olmasına rağmen sazını ustalıkla konuşuran Sivaslı Ozanımız,
15. Bazı durumlar veya nesnelere duyulan aşırı korkulara verilen genel ad,
16. Bireyin nesnelere, fikirlere,insanlara vb. karşı duyduğu yaklaşım,eğilim,
17. Özel Eğitim İhtiyacı olan öğrencilerin performanslarına bakılarak hazırlanan eğitim programına verilen adın kısaltması,
18. Görme keskinliği 20/70 ile 20/200 arasında olan bireylerin engel türü,
19. Rehberlik hizmetleri kapsamında sene başında hazırlanan, dezavantajlı(anne-babası vefat eden, sosyoekonomik durumu kötü olan,ailesinde ruhsal hastalığı olan vb.) öğrencilerin tespiti sonucunda oluşturulan haritaya verilen ad,(.....grubu haritası)
20. Yabancı dillerde Persona olarak bilinen,bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu,diğer bireylerden ayırt edici,tutarlı ve yapılaşmış özelliklerinin geneli,
21. Türkiye'de ilk modern ruh sağlığı hastanesinin ve Yeşilay'ın kurucusu olan , İstanbul Bakırköy Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Hastanesine adı verilen hekim,(Mazhar.....)
22. Bireylerin rehberlik hizmetinden sağlıklı bir şekilde yararlanabilmeleri için herhangi bir zorlama veya baskı yapılmaması gerektiğini ifade eden rehberlik ilkesi,
23. Aşırı hareketlilik,dürtüsellik ve dikkat eksikliğini içeren engel türünün kısaltması,
24. Bir kişinin tarafsızlığını kaybetmeden, kendisini bir başkasının yerine koyarak, onun duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışması ve bunu karşısındakine ifade etmesidir.
- 25.Sorumlu olduğu il ve ilçelerin rehberlik ve özel eğitim ihtiyaçlarına cevap veren Mili Eğitime Bağlı Kurumların kısaltmasıdır.

1(EGO) 2(RETT) 3(FREUD) 4(KAYGI) 5(PDR) 6(OTİZM) 7(EĞİTİM) 8(ZEKA) 9(DOWN SENDROMU) 10(KAYNAŞTIRMA) 11(MUTİZM) 12(PROTEZ) 13(MİZAÇ) 14(AŞIK VEYSEL) 15(FOBİ) 16(TUTUM) 17(BEP) 18(AZGÖREN) 19(RİSK) 20(MASKE) 21(OSMAN) 22(GÖNÜLLÜLÜK) 23(DEHB) 24(EMPATİ)

Soru işareti yerine hangi sayı gelmelidir?

Resme iyice odaklanın, bir müddet sonra arka planda oluşan görüntüyü yakalayacaksınız...

Ailelere Kitap Önerileri:

- Gecikmiş Konuşma- Aile El Kitabı(Dil ve konuşma güçlüğü olanlar) Özel Eğitim ve Rehberlik
- Kekeme Bir Çocuğum Var(Aile El Kitabı) Hizmetleri Genel Müd. Sitesi
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, 0-36 Aylık Çocuklar İçin Etkinlik Kitabı

KAYNAKÇA

- Koçyiğit, Sinan, Tuğluk, Mehmet Nur, Kök, Mehmet, Çocuğun Gelişimsel Sürecinde Eğitsel Bir Etkinlik Olarak Oyun, 2007/16
- Kol, Suat, Erken Çocuklukta Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Mayıs 2011/21
- Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Gecikmiş Konuşma Öğretmen El Kitabı, Ocak 2001
- Cakabay, Taliye, Koçyiğit, Murat, Konuşması Geciken Çocuğa Yaklaşım Prensipleri, ACU Sağlık Bil. Dergisi, Ocak 2007
- Kayıran, Sinan Mahir, Atilla Şahin, Seda, Cure, Sena, Pediatri Perspektifinden Çocuklarda Konuşma ve Dil Gelişmesine Yaklaşım, Marmara Medical Journal, 2012
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, 0-36 Aylık Çocuklar İçin Etkinlik Kitabı T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Dil ve Konuşma Bozuklukları, Ankara, 2016
- Yeşilyaprak, Binnur, Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi, Pegema Yayıncılık, Ankara, 2002
<https://mirketyayinlari.com/cocuklarda-gec-konusma/>
- orgm.gov.tr

 susehriam

 susehriam

 susehriam

 susehriam58@gmail.com
964692@meb.k12.tr

 346 311 58 40

SUŞEHİRİ

Rehberlik ve
Araştırma Merkezi

Kemalpaşa Mahallesi Ordu Caddesi 28/1